

evangélikus

81. évfolyam, 15. szám
2016. április 17.

élet

Kéthetente megjelenő magazin | evangelikus.hu

**Süveges Gergő
apaszemmel
a családjáról**

EVANGÉLIKUS HIT- ÉS ERKÖLCSTAN

BIBLIKUS • ÉLETREVALÓ • GYERMEKKÖZPONTÚ

Iskolánkban is lehetőség nyílik 2016. szeptember 1-jétől az evangélikus hit- és erkölcsstan tantárgyat választani.

Bővebb tájékoztatásért érdeklődjön az alábbi címen:

hitoktatas.evangelikus.hu

Álarc és valóság

A szombathelyi Markusovszky-kórház gyermekklinikáján dr. Bohóc, azaz Vass Szilárd, a helyi Weöres Sándor Színház művésze minden hétfőn piros orrával és piros sapkájával lép be az

épületbe, és megkezdzi „rendelését”. Nem tudja meggyógyítani a gyerekeket, helyette inkább a lelkükkel törődik. A siker az, ha csak néhány percre is, de átsegíti a kicsiket azon a bajon, amellyel éppen viaskodnak.

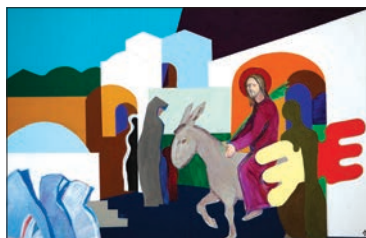
Lenyűgöző kincsesár

Aki kézbe veszi, simogatja a könyvet, lapozgatja, aztán beleolvas, és énekelni kezd. A Régi Magyar Költők Tára XVII. századi sorozatának 17. kötete fekszik előttünk. A könyvben 255 darab, 1601 és 1700 kö-

zött megjelent evangélikus és református éneket gyűjtöttek össze, köztük olyanokat is, amelyeket még ma is ismerünk és éneklünk. Mint kritikai kiadást forrásként használhatják új énekeskönyvek, szöveg- vagy énekgyűjtemények szerkesztői.

A fény megidézése

Aknay János Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész Jézus életének tizenkét fontos állomását emelte ki és rendezte sorozattá. A művész az angyali üdvözléttől Jézus megkeresztelkedésén át a

keresztre feszítésig, végül a mennyei Jeruzsálemig vezet minket. Az *utolsó vacsora* című alkotásán Jézus a nézőnek háttal, kezét áldásra emelve, a tanítványok felé fordul. A ránézésre könnyen érthető kép azonban számos szimbólumot rejt.

Közelebb az éghez

Egy középkori tudós szerint a csillagok is csak egy hajszálon kapaszkodnak az égbe. Vajon az óriási mamutfenyők miért nőnek olyan magasra? A világ legnagyobb fája a Sequoia Nemzeti Parkban található. William T. Sherman tábornokról kapta a nevét: 82 méter magas, 1500 tonnányi, a törzs átmérője a fa tövénél 25,5 méter. Nincs gondja az élet hosszával: 3500 éves. Csak az ember érzi – miközben hátrahajló gerinccel a tábornok koronáját lesi –, hogy nem napokkal, nem is évekkkel, hanem csupán szívdobbanásokkal mérhető az élet.

Lélek – jelenlét

Két évtizeddel ezelőtt történt, de ma is le tudnám rajzolni a Madarász utcai gyermekkórház folyosóját burkoló kő mintáját. Első fiam akkor már hetek óta negyvenfokos lázzal és az atípusosnak mondott tüdőgyulladásos harcolt. Nem mertem az orvos szemébe nézni, amikor azt mondta, hogy „őszintén mondom magának, még egy ötletem van”. Néztam a követ, és arra gondoltam, biztosan tudja az Úr, miért próbál így meg minket.

Aztán pár évvel később ugyanott harmadik gyermekem, kicsi lányom ágya mellől tápázkodtam fel, és mentem ki egy másik doktorhoz, hogy meghallgassam a kijózanító mondatot, amely úgy kezdődött: „Száz esetből jó, ha öt-hat...” A folytatást szinte már nem is hallottam.

Mindkettőt megtartotta az Úr.

És persze az orvosok is megtettek mindent, akik azt mondták nekem ott és akkor, hogy ehhez ők magukban már kevesek voltak. Kell legyen és van is olyan Erő, amely – ha úgy látja jónak – az utolsó pillanatban a hulló tollpelyh alá tartja mindenható tenyerét, óva a lelket. Mert ő csak a lélekkel törődik, tudva, hogy a test megóvása a megtartott lélekkel már szinte gyerekjáték.

Lehet, nem is vette észre, de az én lelkemet is elkapta az Úr. Tartja azóta is, valamivel a föld felett, éppen csak annyira, amennyire szükséges, és amennyire megérdemlem. Megtanított átlépni az évekig tartó gyötrődésen, aggodáson. Vajon benne lesz abban az öt-hatban, aki...?

Ezt a mondatot nem mertem soha befejezni. És lám, ezt is elvégezte az Úr helyettem.

Ma már mindketten szinte felnőttek, teszik a dolgukat, lassan elmennek. Szóba sem kerül köztünk a közösen megélt rettenet. És jól is van ez így. Ha már megmentetett az a két lélek, ha már az utolsó pillanatban elkapta az Úr azt a két tollpíhét, akkor ne hátrafelé nézzenek, hanem növekedjenek, gyarapodjanak suhogó szárnyra, kavarják maguk alatt a levegőt.

Érezzék a lég, a Lélek jelenlétét.

Ahogy én éreztem akkor, a folyosó követ nézve, és ahogyan érzem azóta is.

● ILLISZ L. LÁSZLÓ

TÜZZÜNK A KABÁTUNKRA LUTHER-RÓZSÁT!

Szép szokás volt egyházunkban még a háború után is, hogy gyülekezetünk tagjai kitűzték a Luther-rózsát kabátjukra, és rendszeresen „Erős vár a mi Istenünk!”-kel köszöntötték egymást, nem csak a templomajtóban.

A közeledő évforduló, a sok reformációi rendezvény, az ökumenikus találkozók sűrűsödése miatt gondoltam arra, és javasolom, hogy indítsunk mozgalmat az előbb említettek visszaállítására: tüzzük kabátunkra a Luther-rózsát, és köszöntsük egymást szép, régi köszöntésünkkel: „Erős vár a mi Istenünk!” Jó lenne persze egy hozzáillő választ is találni, talán: „Bizonny erős vár!” vagy valami hasonló.

Tudom, hogy ma is vannak gyülekezetek, ahol gyakorolják a köszönést és a jelvény kitűzését is. Kérem, írják meg tapasztalataikat, és írjanak azok is, akik vállalják, hogy bevezetik, visszaállítják ezt a szép régi szokást.

Ne szégyelljük, hogy – bár nem minket neveztek el a reformációról – az evangélikusok, más megnevezéssel a lutheránusok, képviselik az ötszáz évvel ezelőtt elkezdődött reformációt!

BENCZE IMRÉNÉ (Budapest)

Oratio oecumenica

Áldott légy, mindenható Istenünk, szeretetedért és kegyelmedért! Köszönjük, Urunk, hogy úgy mehetünk hozzád, amint vagyunk! Hálát adunk, Úr Jézus, hogy nem a magunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva vihetjük eléd könyörgésünket.

Köszönjük, Urunk Istenünk, a teremtett világ csodáját. Áldunk és magasztalunk a sok természeti kincsért, amellyel gyönyörködtetni akarsz bennünket; mindazért a szépségért, amellyel megajándékozol minket. Köszönjük, hogy amikor körbenézünk a világban, megláthatjuk hatalmat, szeretetedet. Kérünk, adj bölcsességet, felelősséget, hogy vizsgálhassunk teremtett világunkra.

Köszönjük, Úr Jézus, hogy te, a világ világossága emberré lettél, hogy elhozd számunkra az igazi világosságot. Köszönjük a te hűségedet, hálát adunk neked, hogy engedelmes voltál egészen a kereszthalálig, és mindent elvégeztél, amikor magadra vetted bűneinket és bűneink büntetését. Kérünk, teremsz újjá Szentlelked által, hogy a te megváltott gyermekeidként téged képviseljünk családjainkban, gyülekezeteinkben, nemzetünkben.

Köszönjük, Úr Jézus, hogy te mindent megtettél a mi megmentésünkért, üdvösségünkért. Ezért van okunk az öröndezésre. Kérünk, te segíts, hogy valóban öröndező szívvel tudjunk jelen lenni ebben a világban, ahol annyi a nyomorúság, annyi ember vár szabadításra.

Kérünk, adj bátorságot a bizonyosság-tételre, hogy merjük felvállalni: egyedül te vagy a Szabadító! Munkálj bennünk engedelmes szívet, hogy ne a magunk elképzelése, akarata szerint éljünk, hanem engedjük át neked életünk irányítását!

Áldunk és magasztalunk, Urunk Istenünk, hogy te tartod kezében életünket, és meghallgatod könyörgésünket! Ámen.

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhól vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az Evangelikus Élet
digitális változatát!

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

„Kedves Naplóm!”

Előd Nóra drámapedagógus rendezte sajtó alá közeli rokonának, az 1944-ben tragikusan fiatalon elhunyt, zsidó származású Pichler Lászlónak a naplóját *Pepita füzetek* címmel. (A kötetről az *Evangélikus Élet* április 3-i számában olvashatnak recenziót.) Mivel a fiatalember fennmaradt novellái, versfordításai ugyancsak megjelenés előtt állnak, s ezek szintén intim lenyomatai egy torzóban maradt életű fiatal lelkiérésének, gondolkodásának, talán nem érdektelen elgondolkodni azon: miért is vannak ránk, mai olvasókra olyan nagy hatással a legszemélyesebb iratok, dokumentumok: a naplók.

A nagy hatás ugyanis kétségtelen. A könyves eladási statisztikák egyértelműen bizonyítják: talán sosem látott népszerűségnek örvendenek (mi több: bestsellerek) napjainkban a kötetben megjelentetett személyes feljegyzések. Az internetes naplóírás (blogolás) korában kézbe venni egy kötetet és mint egy kitárt ablakon, legálisan betekinteni egy ember hétköznapi életének legszemélyesebb mozzanataiba – hallatlan vonzerővel bír. Az egyik hazai könyvtárhálózat ingyenes könyves magazinjában a havi sikerlistákon évek óta mindig „bérelt helyen” található e műfaj friss kötetei.

Definíciója szerint a napló naponként (vagy meghatározatlan időközökben) készített, magánjellegű feljegyzések sorozata. Az irodalomtörténet a prózai műfajok egyikének tekinti. Rendszeresen, folyamatosan írt, személyes élményeket, feljegyzéseket időrendben tartalmazó mű, az énfőmájú perszonalis elbeszélés egyik sajátos változata. Tartalmazhatja az egyéni élet kisebb-nagyobb eseményeit, de helyet kaphatnak benne a közélet időszerű jelenségei is, bár mindig áthatja a szubjektivitás. Többnyire monologikus, stílusa közvetlen és kötetlen, szerkesztése és mondatfűzése nemegyszer laza. Tartalmát minden esetben befolyásolja a naplóírás célja. A közismert személyiségek naplói a szélesebb nyilvánosság érdeklődésére is számot tartanak. A naplóírás gyakorlata a reneszánsz időszakában vált népszerűvé.

Külön kategóriát képviselnek a műfajon belül a holokausztnaplók. Hét évtizeddel a soa vége után még mindig napvilágot látnak hiteles, megrendítő személyes feljegyzések ebből az időszakból, s könyvtárnyi az olyan visszaemlékezés is, amelyeket dátummal ellátva, de utólag rögzítettek a haláltáborok túlélői.

Mit tanulhat az olvasó Pichler Lacitól, a pepita füzetek szerzőjétől?

- A hitért való küzdelem az élet része. Laci a zsidó identitással az istenhitért is küzd.
- A kultúra ajándék! Segítség a túlélésben, kapaszkodó egy „normális” világba.
- A könyv élvezetek forrása, nem „kötelező olvasmány”. A lélek szabadságának, szárnyalásának lehetősége.
- A zene segít, pihenteti – bármely életkorban – az egyre nagyobb terhek súlya alatt görnyedő embert. Laci Puccinit vagy Bartók zongorajátékát hallgatja szerelmével, Babival a legveszesebb időkben is, koncertekre jár kevés pénzből. Tisztában van az értékekkel.

• Mindenben tökélyre kell törekedni – ez emberségünk része. A fizikai munka értékes, amelyet nem szabad lebecsülni. Laci szerzőszámkészítőnek is tökéletes akart lenni – zsidóként ugyanis egyetemen nem tanulhatott tovább, kiváló érettségije ellenére sem. Egyszerre volt benne kisebbségi érzés és annak biztos tudata, hogy van benne tehetség. Még ma is élő jó barátja, Nemes Laci – későbbi író – második lett azon az irodalmi pályázaton, amelyet Pichler Laci nyert meg, s őrizi a családi legendárium, hogy az írás a jövője lehe-

tett volna. Sorai szívszorítóak: „Kérem a Jóistent, hogy tényleg módomban legyen jó szerzőszámkészítővé válni” – írja 1942 júniusában.

A világirodalom egyik legismertebb naplója Anne Franké; a kötet számos országban kötelező olvasmány is. Anne képzeletbeli barátjához, Kittyhez intézte levélformában írott feljegyzéseit. Nelson Mandela így méltatta: „A Robben Island-i börtönben néhányan elolvastuk Anne Frank naplóját (lásd képünkön), és rengeteg bátorságot merítettünk belőle.”

Anne kortársának, Dawid Rubinowicznak a feljegyzéseit a kiadók gyakran Anne naplójával egy kötetben jelentetik meg – megrendítő olvasmány mindkettő, hiszen Anne Bergen-Belsenben, a tizenöt éves Dawid pedig Treblinkában vesztette életét. Helga Weiss 1939-ben, kislánként szenvedte el a náci megszállás első hullámát Prágában. A növekvő náci brutalitás szemtanújaként kezdett naplót írni, ő az Auschwitzot túlélő száz (!) gyermek egyike.

Sztehlo Gábor evangélikus lelkész naplójából Bozóky Éva rendezte sajtó alá az *Isten kezében* című kötetet.

Talán a legérdekesebb „párhuzamos” naplófolyam Radnóti Miklós és Radnóti Miklósné Gyarmati Fanni műve. Utóbbi abszolút könyvsiker, két vastag kötete már színpadi feldolgozást is ihletett.

S még néhány név a jelentékeny naplóírók közül: Balázs Béla, Déry Tibor, Horthy Miklósné, Kaffka Margit, Karinthy Ferenc, Márai Sándor, Ortutay Gyula, Sütő András, Széchenyi István... Kazinczy Ferencről a *Fogságom naplója*, Kölcsey Ferenc *Országgyűlési naplója*, Csáth Géza naplói is alapműnek számítanak.

• STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Húsvét ünnepe után 3. vasárnap (Jubilate) – 1Pt 2,11-20

A szeretetet szeretettel lehet továbbadni

Szót fogadni! Gyermekkoromban gyakran meglátogatott bennünket egy bácsi, aki a búcsúzásakor mindig ünnepélyesen homlokon csókolta, és ezt mondta: „Első szóra szót fogadni, akkor Isten jót fog adni.” A mondás idővel a családi folklór részévé szelídült, s a megfelelő alkalmakkor évődve emlegetjük azóta is. Annak idején azonban – legalábbis így él bennem – nagyon

Ha vezetőinket tekintjük, aligha tűnik hihetőnek, hogy túl a szavakon, tényleg a gonoszak megbüntetését és a jók dicséretét tekintenek ars poeticájuknak. Időnként ők is a tilosban járnak, s a köz javára rendszerint csak akkor futja energiájukból, ha a maguk és övéik ügye már sínen van, vagy éppen újra szeretnék választatni magukat.

A legelgondolkodtatóbb azonban az, vajon Isten tényleg azt szeretné-e, hogy szótlantul túrrjuk az elszenvedett sérelmeket. A tapasztalat azt mutatja, hogy az alázatos túrés nemhogy megszelídíti, elgondolkodtatja a rajtunk hatalmaskodókat, de inkább tovább tüzeli, megerősíti őket abban, hogy bármit megtehetnek. Az ilyen igeszakaszok éppen azok számára jöttek kapóra a keresztyénség történetének folyamán, akik Isten akaratára hivatkozva igyekeztek kordában tartani, elhallgattatni elégedetlenkedő alávetetteiket. Az alávetettekben pedig mindez óhatatlanul csendes, elfojtott gyűlöletet gerjeszt. A legtöbb, amire e logika mentén eljuthatunk, ha – amint azt Pál apostol tanácsolja (Róm 12,19) – Isten remélt bosszújából merítünk erőt, hogy túrni tudjunk békésen, összeszorított foggal. Ez pedig aligha a Jézus által élénk élt norma.

Néha elkerülhetetlen, hogy Isten iránti hűségünk folytán néhez, embert próbáló helyzetbe kerüljünk. Mégsem hiszem, hogy bármilyen szenvedés kedves lenne Isten szemében. Gondoljunk arra, hogy mi szívesen látjuk-e gyermekeinket szenvedni, akárha okkal szenvednek is.

Mint szabadok. Milyen értelemben jelenthetnek hát ma is, számunkra is útmutatást az apostol intelmei?

Péter korában az éppen csak megszületett egyháznak meglehetősen ellenséges közegben kellett megtennie első lépéseit. Ez és a Jézus közeli visszajövetele iránt még élő reménység érthetővé teszi, miért látja az apostol jövevénynek, idegennek a reá bízottakat. Egy ilyen helyzetben már az is komoly eredmény, ha sikerül a Krisztusban való hit csendes, bensőséges formáit békességben megélni. Ilyenkor jobb – kerülve a feltűnést – mindenkinek megadni, ami neki jár, s ha már elkerülhetetlen a konfrontáció, állhatatosan jót cselekedve lefegyverezni az ártó szándékot. Így őrizhetjük meg egyszerre a közösséget és a jézusi magatartást olyankor, amikor az idők gonoszak (Ef 5,16).

Istentől kapott szabadságunk, hogy körültekintő értelemmel vizsgáljuk korunkat, közegünket, lehetőségeinket, s így találjuk meg a legmegfelelőbb, legkorszerűbb módját a Krisztusban való életnek, a róla való eleven tanúságtételnek.

• IFJ. CSERHÁTI SÁNDOR

Imádkozzunk! *Istenünk! Kériünk, adj kellő hitet, bölcsességet és bátorságot, hogy életünk minden időben Krisztus szeretetéről tudjon vallani. Ámen.*

FORRÁS: SZOLGATÁRS.HU

kellemetlenül érintett ez az intelem s valamennyi vele járó meta-kommunikációs elem. Istent – gondoltam –, legalábbis azt, akinek én megismertem, nem lehet ennyivel kifizetni, s ha már itt tartunk, engem sem lehet.

Talán innen ered, hogy eleve idegenkedve fogadok minden olyan kijelölt igeszakaszt, amelynek egyetlen lényegi mondanivalója az engedelmisség. Nem általában Isten akaratának cselekvésével van bajom. Az hiányzik, hogy mindez az evangélium tágabb összefüggésébe kerüljön, hogy az ige ne csupán a kötelességtudatomra vagy pláne a jól felfogott személyes érdekemre apelláljon, hanem a felelősségérzetemet mozgassa meg. Pál apostol előszere-ttel hangsúlyozza, hogy gyermekek vagyunk. A gyermek pedig nemcsak az utasításai révén ismeri urát – mint a szolga –, hanem sokkal bensőségesebb módon kapcsolódik hozzá. A vacsoraasztalnál ülve hallja beszédét, ismeri terveit, tudhatja akaratának okát. Így azután értelemmel, a helyzethez illő rugalmassággal, nem pedig vak, gépies engedelmisséggel igyekszik az Atya akaratát cselekedni, Isten országát munkálni. Mennyire üdítő például, amikor Jézus megindokolja az ellenség szeretetének igényét, mégpedig azzal, hogy maga Isten is ilyen (Mt 5,44–45).

Próbáljuk meg így, mindezek fényében vizsgálni igenket.

Szó nélkül? Tapasztalataink alig-alig támasztják alá az apostol szavait. Szinte válogathatunk az olyan részletekben, amelyeket olvasva megütközve kapjuk fel a fejünket. Amikor a rosszindulatra is állhatatos jószággal válaszolunk, akkor embertársaink inkább baleknak szoktak tartani bennünket, s legfeljebb a nagyszerűen kihasználható naivitásunkért dicsőítik Istent.

Álarc és valóság

Dr. Bohóc, a lélek adjunktológusa

Lábszárközépig érő, lígő-lógó nadrágjában kacsázik végig a folyosón. Túlméretes zsebei színes kendőket, csólufikat, pumpát és más, hétköznapi ember számára teljesen hasznavehetetlen tárgyakat rejtnek. Ám ő éppen nem hétköznapi ember, ugyanis a nagyvizitet tartó dr. Bohóc – némi túlzással – azt csinálhat a szombathelyi Markusovszky-kórház gyermekosztályán, amit csak akar. Persze nem műthet, de sajátos eszközeivel „operálhat”, és lépten-nyomon használja is tudományát, meghallgatja a betegek szívdobogását, ugratja őket. Teheti, hiszen ő a nagy hírű „adjunktológus”. Terápiájának lényege és módszertana egyetlen szóval leírható: nevetés.

Hosszú és tekervényes út vezetett el addig, amíg április 4-én kora délután dr. Bohóc megkezdte első szolgálatát a gyermekek között – mondja Gregersen-Labossa György, a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség lelkésze, egyházunk diakóniai bizottságának elnöke. A helyi Weöres Sándor Színház színművésze, Vass Szilárd már másfél évtizede gyakorló, kiképzett és minősített bohócdoktor, ám amikor a vasi megyeszékhelyre szerződött, fel kellett hagynia a pesti bohóckodással. Hiába próbálta az őt korábban foglalkoztató alapítványt Szombathely-

re csalogatni, ezért úgy döntött, hogy maga hozza létre a helyi bohócdoktor-társulatot. Ez az ötlete vezette el őt a helyi gyülekezethez s persze annak lelkészéhez. Vass Szilárd egyébként patinás evangélikus család sarja, felmenői között találjuk Martos Ödön egykori sárvári lelkészt.

A szombathelyi bohócdoktorok működését a helyi egyházközség Evangélikus Szeretetszolgálatért Alapítványának támogatása teszi lehetővé. A diakóniai munka anyagi feltételeit jelentős részben megalapozó civilszervezet szerteágazó munkát végez Szombathelyen, egyebek mellett kilencven idős emberről gondoskodik az egyházunk által

üzemeltetett otthonban, de biztos és szeretettel teljes életre talált náluk ötvenkilenc, súlyos fogyatékossgal élő ember is. Ebbe a munkába kézenfekvően illeszkedett a múlt nyáron megfogalmazódott ötlet: valahogyan enyhíteni kellene a helyi kórházban betegeskedő, lábadozó gyermekek szenvedését, és erre a bohócdoktorok alkalmazása látszott az egyik legjobb gyógyírnak – tudom meg Gregersen-Labossa Györgytől.

A kórház vezetése nyitott szívvel fogadta a kezdeményezést, így a szükséges felkészülési idő után dr. Bohóc, vagyis Vass Szilárd megkezdte minden hétfőn esedékes rendeléseit a gyermekosztályon. ►

Első alkalommal egyedül járta végig a kórtermeket, de már folyik a helyi színészek és bábművészek közül kiválogatott bohócdoktorok képzése, így hamarosan vegyes párosban bolondoznak majd a beteg gyermekeknek. „A diakóniai tevékenység alapja mindig is a keresztény közösségeken belüli ínség enyhítése, a szükségletek kielégítése volt, vagyis a rászoruló testvér gyámolítása – mondja Gregersen-Labossa György. – Ugyanakkor diakóniánk teremtésteológiai alapja arra kötelezi az egyházat, hogy a testvér segítségén túl ne menjen el az ínséget szenvedő többi embertársunk mellett sem. Ez szabadít fel bennünket, keresztyéneket arra, hogy a cselekedeteinkben megvalósuló isteni irgalmasságot olyanokhoz is eljuttassuk, akik számunkra ismeretlenek. Innen nézve az is lényegtelen, hogy most éppen olyasmivel tudjuk szolgálni a helyi közösségünket, a kórházba kerülő gyermekeket, ami nem tartozik a hagyományos diakóniai munkaágak közé. A diakóniának innovatívnak kell lennie, keresnie kell az új

utakat, melyek, közvetve vagy közvetlenül, a nagy Diakónushoz, Krisztushoz vezetnek” – fogalmaz a lelkész. Ilyen célja van „a bohócdiakóniának” is.

És bár a bohócdoktor talán nem keresztény „találmány”, de aki látott már

tás területén végzett heroikus munkájuk mellett – azzal a lelkielig alig-alig feldolgozható helyzettel is meg kell küzdeniük, hogy az emberi élet talán leginkább szívszorító pillanataiban is helyt kell állniuk. Fejben el kell lépniük attól a tényről, hogy

A diakóniának innovatívnak kell lennie, keresnie kell az új utakat, melyek, közvetve vagy közvetlenül, a nagy Diakónushoz, Krisztushoz vezetnek – fogalmaz a lelkész. Ilyen célja van „a bohócdiakóniának” is.

bohócdoktor munkáiban, annak aligha kell magyarázni, hogy mennyire jó. A kórházak gyermekosztályain dolgozó orvosoknak, nővéreknek – a gyógyí-

a szülői lét legdrágább kincse, értelme, a gyermek kerül itt súlyos veszedelembe, s ezzel a látszólagos, szakmai távolságtartással kell végezni munkájukat.

Ezer színben pompázó gyermekrajzok díszítik a gyermekosztály folyosóit, a játszóhelyiségben pedig egy egész falat beborítanak a festmények, színezett figurák. Közöttük fekete-fehérben, magazinból fénymásolt cikk zökkeneti vizsgálja a szemlélőt a valóságba. Az írás az elengedés stációjáról szól, arról, hogyan lehet ép ésszel eljutni a krízistől egészen addig, hogy képesek legyünk együtt élni a szinte feldolgozhatatlan veszteséggel. Mert az elengedés itt, a kórház gyermekosztályán a halált jelenti. Szemérmes szó igyekszik eltakarni a rettenetet, de a hasító fájdalom ott feszül a szövegben – feketén-fehéren.

Dr. Bohóc orra ezzel szemben színes: piros. Belép a kórterembe, ahol az egyik ágyon tétova, kiskamasz lányka kuporog. Rá sem néz a bohócra, aki a mosdókagylóhoz lépve a csappal kezd szerencsétlenkedni, majd beszorul a keze a kéztörlőtartóba, utóbb pedig attól esik kétségbe, hogy

Gregersen-Labossa György: nem mehetünk el részvétlenül a szenvedők mellett

elszakította a papírtörlet. A kislány már kuncog, az ágya fejénél üldögélő édesanyját pedig percek óta rázza a nevetés.

Aztán dr. Bohóc végigjárja az osztályokat, és zsebeiből előkerülnek a jól bevált kellékek: a szappanbuborék-fújó, a figurává hajtogatható csölnöfi, a színes kendők. Mindehhez pedig járnak a komédiás tétova, be nem fejezett mozdu-

latai, ügyetlenkedései, kétségbeesése és harsány megvigasztalódásai. Mindenki pontosan azt kapja, amire szüksége van: a nagyobbak egy-egy szóviccet, a kisebbek széles gesztusokat, a csecsemők pedig egészen közlelről csodálkozhatnak rá arra, hogy a piros kalap alatt egy nagy, gömbölyű orr is vöröslök. Nekik ennyi éppen elég.

Először csak erős szakmai kihívásnak tekintette Vass Szilárd azt, hogy a lehető legkritikusabb közönség, vagyis gyermekek előtt kell folyamatosan improvizálnia. Aztán a kórházban megtapasztalta, milyen sokat ad ez emberileg, lelkileg a bohócnak és közönségének egyaránt. Mindent elsöpörő érzés az, ha az ember úgy látja, hogy segít a másoknak – mondja a színművész. ▶

Ha segít a bohóc, végül a puzzle minden darabja a helyére kerül

Előbb fújj rá, utána az orrod hegyére teheted!

És persze látni kell azt is, hogy a színpadon állva, a reflektorokkal és az arctalan masszává homályosuló közönséggel szemben egészen más szerepet játszani, mint úgy, hogy a közönség alig egyarasznyira van a komédiás (ebben a szerepben piros) orrától. És ehhez járul még az is – mondja Vass Szilárd –, hogy a kórházban a gyermekek teljesen kiszolgáltatott helyzetben vannak, ami kritikus körülmény, és amivel nem szabad visszaélni.

Dr. Bohócnak nem írnak szöveggönyvet. A kórterembe lépve mindössze néhány má-

sodperc alatt kell megtalálnia azt az eszközt, amellyel utat találhat a beteg gyermek szívéhez, s ez az út akár a betegágy mellett szomorkodó, adott esetben a színészhez hasonlóan a vidámság álarcát viselő, ám belül kétségekkel, félelemmel küszködő szülő előcsalt mosolyán keresztül is vezethet. Ha a szülő nyílik meg előbb, akkor felőle közeledik a bohóc, mert ő nem válogat az eszközökben, csak a cél érdekli: nevéssen a gyermek.

Dr. Bohóc nem lép át azon a tényen, hogy közönsége nagy bajban van, inkább tudomásul veszi, és a feladatára koncentrálna. A balesé-

ti sebész sem filozofálhat a sérülés drámáján vagy azon, hogy belevág az élő húsba, inkább határozottan cselekszik, ráér a műtét után megdöbbenni a történeteken – fogalmazza meg tömören a lényegét Vass Szilárd. A bohóc nem tudja meggyógyítani a gyermeket, neki a lélekkel kell törődnie. A siker az, ha csak néhány percre is, de átsegíti a kicsiket azon a bajon, amellyel éppen viaskodnak.

Az emberi tragédia, az elengedés lehetőségének testközeli megtapasztalása persze őt sem hagyja érintetlenül. Vass Szilárd azt mondja: dr. Bohócként még soha semmiféle helyzettől nem futamodott meg, de az előfordult már, hogy dolga végeztével hazament a kórházból, és anynyira sírt, hogy be kellett állnia a zuhany alá, hátha az segít.

A kórtermekből kisomfordáló gyerekek falkában követik a bohócdoktort, aki egyszer csak sorba állítja őket, és azt kérdezi tőlük: tudnak-e egyszerre tapsolni? Persze éppen ő az, aki mindig elrontja. Visongva nevetnek a gyerekek, tapsolnak, ugrálnak. Mögöttük nyílik a csapóajtó, arcán maszkot viselő édesanya érkezik, határozott léptekkel megy végig a folyosón. Rá sem pillant a viháncoló gyerekekre, szeméből ömlik a könny, nem néz félre, nem lassít, belép egy kórterembe, és becsukja maga mögött az ajtót.

A tapsoló gyermekek észre sem veszik, hogy átviharzott közöttük a valóság.

Ezért kell ide dr. Bohóc.

● ILLISZ L. LÁSZLÓ

FOTÓK: ADÁM DÁVID

Zsebéből kapta elő kicsinyét Vass Szilárd, a „bohócanyuka”, de a lényegen ez nem változtat

Lenyűgöző kincsestár

Gyülekezeti énekek a Régi Magyar Költők Tárában

Tizenhat évet kellett várni rá, most végre a kezünkben tarthatjuk a Régi Magyar Költők Tára (RMKT) XVII. századi sorozatának 17. kötetét. A kiadványban 255 darab, 1601–1700 között megjelent evangélikus és református éneket gyűjtöttek össze, közöttük olyanokat is, amelyeket még ma is éneklünk. A kötet sajtó alá rendezőit, H. Hubert Gabriellát, az Evangélikus Országos Könyvtár tudományos munkatársát (szerkesztés, jegyzetek), Vadai István szegedi irodalomtörténészt (énekszövegek) és Ecsedi Zsuzsannát, az Evangélikus Kántorképző Intézet tudományos munkatársát (dallamok) kérdeztük.

– Hogyan állt össze a 17. századi gyülekezeti énekeket kutató csapat és maga a téma?

VADAI ISTVÁN: 1959-ben kezdődött az RMKT XVII. századi sorozata, és miután már akkor kidolgozott rend – időrend, egy-egy szerző, egy-egy felekezet – alapján tervezték meg, lehetett tudni, hogy erre a kötetre is sor kerül majd egyszer. Ez most a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézete több évtizedes programjának a legújabb állomása.

H. HUBERT GABRIELLA: Már régóta énekeskönyvekkel foglalkozom, így az intézettől megkapva a megbízást, elkezdtem a kötet előkészítését. Kiemelkedő textológus, Vadai István kapta a szövegek sajtó alá rendezésének feladatát. Ecsedi Zsuzsannával pedig 1999-ben találkoztam, majd 2003-ban kértem fel, miután megvédte doktori disszertációját, a zenei rész gondozására. Azt azonban érdemes tisztázni, hogy már jelentek meg evangélikus és református énekek a korábbi RMKT-kötetekben is, de azok nagy része ismert szerzőjű, ebbe a kötetbe pedig többnyire olyanok kerültek, amelyeknek a szerzőjét nem vagy alig ismerjük. A munka nem jöhetett volna létre az Evangélikus Országos Könyvtár nélkül, amely támogatja és befogadta az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramokhoz (OTKA) benyújtott pályázatunkat.

– Hány évig tartott a munka? Mennyire volt viszontagságos a kutatás? Milyen állapotban voltak a kéziratok, amelyekből dolgoztak?

H. H. G.: Azért tartott az előkészület bő tíz évig, mert össze kellett szedni azt a kéziratot és nyomtatott anyagot, amelyet fel-

tétlenül végig kellett néznünk. A mai kutatók számára többnyire ismeretlen 17. századi énekeket el kellett különítenünk a 16. században megjelentektől és a liturgikus énekektől. Az is megtörtént, hogy más feladataink miatt hosszabb ideig szünetelt a munka.

V. I.: Azért ilyen vaskos ez a sok éven át készült kötet, mert minden verset feldolgoztunk. Ha húsz énekeskönyvben volt benne az adott ének, akkor mind a húszat meg kellett vizsgálni, és jegyzetelni kellett a lap alján a változatokat. Az Országos Széchényi Könyvtár, az Akadémia könyvtára, a Ráday Könyvtár, az Evangélikus Országos Könyvtár a források mintegy hatvan százalékát őrzi. ►

FOTÓK: KISS TAMÁS

A kötet sajtó alá rendezői (balról): H. Hubert Gabriella, Vadai István és Ecsedi Zsuzsanna

Van olyan vers, amely egyedül a csurgói református könyvtárban található meg. A legrosszabb állapotban lévőknek talán az a pár lapos kézirat bizonyult, amelyet a Magyar Nemzeti Levéltár őriz: mállott szét, és csak fotózás után lehetett a szöveget tanulmányozni. Sok-sok hónapig tartott, amíg számítógépen rögzítettem a sok forrásban meglévő szövegek variánsait. Amikor Zsuzsa elénekelt a dallamokat, akkor viszont igazán élvezetes volt a munka.

ECSEDI ZSUZSANNA: A legtöbb énekeskönyv, amely előkeült a munkánk folyamán, dallamok nélkül, csupán nótajelzéssel jelent meg, úgy kellett kikutatni a dallamokat. Johannes Zahn adatbázisából és a *Das deutsche Kirchenlied* köteteiből dolgoztam, hiszen rendkívül sok a fordítás a munkánkban. A magyar dallamokat a *Régi Magyar Dallamok Tára* segítségével dolgoztam fel.

– Ha jól értem, akkor több mint tíz éven át szívügyként, többnyire ingyen, a munkájuk mellett dolgoztak a kötet előkészítésén.

V. I.: Mindhárman kutatók vagyunk, és valóban szívügyünk volt ez a munka, hiszen nagy tisztesség, ha az ember az egyik RMKT-köteten dolgozhat. Ha van egy feladat, kutatóként nem azt mondom, hogy ennyiért vállalom, hanem örülök a felkérésnek.

H. H. G.: Nagyon fiatal kutatóként nem tudtam volna megbirkózni ezzel a feladattal, mert nem rendelkeztem még megfelelő tapasztalattal és tudással. Az előkészítést a heti kutatónapomon és a szabadidőmben végeztem. A 2009–2011-es OTKA-pályázatban István félállású díjazást kapott, mi pedig Zsuzsával például számítógépet, szakkönyveket vásárolhattunk, és elutazhattunk kutatóutakra.

– Találtak valami egészen különlegeset a kutatás folyamán?

V. I.: Valódi érdekességre bukkantunk például 2006-ban, amikor visszakerültek a sárospataki református kollégium könyvtárának a könyvei, amelyeket a szovjetek vittek el a második világháború alatt, s amelyeket eladdig Nyizsnyij Novgorodban őriztek. A korábban megsemmisültnek hitt kötetek között megtalálható Mihálykó János eperjesi evangélikus lelkész imakönyve is.

H. H. G.: Ez az 1630-as csepregi kiadás unikum abból a szempontból is, hogy nagyszámú éneket tartalmaz. A kiadáshoz írt előszóból tudható meg egyedül, hogy Mihálykó János ekkor, 1630-ban már nem élt. Eddig ismeretlen 16. századi éneket, illetve 17. századi énekek legkorábbi kiadásait őrizte meg ez a kötet.

V. I.: Tudományos újdonság az is, hogy a *Zöngedező mennyei kar* kiadásait megvizsgálva a szándékosan téves nyomdahelyek és hamis évszámok ellenére is sikerült az ismert evangélikus énekeskönyv leszármazási rajzát elkészíteni.

H. H. G.: Mindig öröm volt, ha a könyvekbe írva, kéziratossá bejegyzésként rábukkantunk egy-egy énekünkre.

E. Zs.: Számomra az volt nagy felfedezés, ahogyan egy-egy dallam variánsai rokonságban állnak egymással. Akárcsak a népdalkutatáskor, mikor változatok tucatjait gyűjtik össze. De az is öröm volt, mikor kiderült, hogy az *Ártatlanság szent Báránya* kezdetű ének egész más dallammal él az evangélikus és mással a református énekeskönyvben.

– A kötet kétszázötvenöt éneket tartalmaz. Ebből mennyi az, amelyet még ma is éneklünk? Melyek a legismertebbek?

E. Zs.: A *Jövel, Szentlélek Úristen* vagy a *Szép, fényes Hajnalcsillagom* biztos a legismertebbek közé tartozik, de benne van a *Jézus, Megváltónk sírba szállt* is, bár nem ugyanazzal a szöveggel.

H. H. G.: Kétszáznegyvenegy ének gyülekezeti vagy temetési, a többi egyéb protestáns ének. A kötet mintegy negyede németből készült fordítás, hetede pedig a biblikus cseh nyelvű Transcius-énekeskönyvvel mutat kölcsönhatást. Ez utóbbi esetben további kutatás derítheti majd ki, vajon a biblikus cseh vagy a magyar nyelvű szöveg készült-e előbb. Az énekeknek mintegy feléről elmondható, hogy vagy a dallam, vagy a szöveg, vagy mindkettő tovább él valamilyen formában a mai evangélikus vagy református énekeskönyvekben.

E. Zs.: A kötet dallamaiból hatvanhárom ma is megtalálható énekeskönyvünkben.

– Kik segítettek a munkában, kiknek hálásak?

H. H. G.: Fekete Csabának, a debreceni református nagykönyvtárban dolgozó himnológusnak, Csepregi Zoltánnak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem egyháztörténész-professzorának és a különböző könyvtárakban dolgozó kollégáknak különösen hálás vagyok, mert kérdéseimmel, kéréseimmel bármikor fordulhattam hozzájuk. Munkahelyemnek, az Evangélikus Országos Könyvtárnak külön köszönöm, hogy befogadta és támogatta a kutatást. A második OTKA-pályázat pedig lehetővé tette, hogy a Balassi Kiadó megjelentesse a kötetet.

V. I.: Az Országos Széchényi Könyvtárnak, a Ráday Könyvtárnak, az Evangélikus Országos Könyvtárnak, a csurgói könyvtárnak és dolgozóinak.

E. Zs.: Ferenczi Ilonának mondok köszönetet. Az ő fontos észrevételei nyomán néhány hibát ki tudtunk küszöbölni.

– Kinek melyik ének a kedvence?

V. I.: Az én személyes kedvencem a *Szent Gergely doktornak, híres tanétónak az ő napján* kezdetű, amelyet az evangélikus és református diákok akkor énekeltek, amikor diákokat toboroztak, vagy adományt kértek az iskolájuk számára.

E. Zs.: Nekem a *Jézus, Megváltónk sírba szállt*, mert bátor a szövege, nem fél visszaadni a fordításban Luther fogalmazását: „Ez ám a húsvéti Bárány, / Kiről az Isten parancsolt, / Ki keresztfának oltárán / Buzgó szeretetben megsült.”

H. H. G.: Nehéz választani, hiszen sok a teológiai és a költészet-történetileg is izgalmas szöveg. Ha egyet kell megnevezni, talán a *Sziveinknek indulatból, alleluja, vigadozzunk igaz hitből, alleluja* kezdetű húsvéti éneket emelném ki.

– Kinek ajánlják ezt az egyedülálló kötetet?

H. H. G.: Mint kritikai kiadást forrásként használhatják új énekeskönyvek, szöveg- vagy énekgyűjtemények szerkesztői. Az énekekben megfogalmazott teológiai gondolatok olykor sokkal mélyebbek, a kifejezések sokkal erőteljesebbek, mint a mai énekeinkben. Ezeket jó lenne átörökíteni a jövő nemzedékek számára. A kötetet a 2017-es jubileumhoz közeledve a Magyarországi Evangélikus Egyház idej, *Reformáció és nemzet* tematikus évének ajánlottuk. Kötetünkben ugyanis kiemelkedően nagy számú ének tanúsítja a soknyelvű magyarországi evangélikusság – magyarok, németek, szlovákok, muravidékiek – 17. századi együttélését. De az evangélikus, református és katolikus énekek érintkezési pontjainak is máig nyúló hatása van. Pazarlás lenne, ha ehhez a kincstárhoz nem nyúlnánk vissza.

V. I.: Vigyázat, tudományos kiadás, betűhű, így laikus könnyedén nem tudja olvasni, de a kották alatt modernizált szövegek vannak, így meg lehet izlelni, milyen a régiség, ezáltal meg lehet ismerni, milyen gazdag a 17. századi énekek tára.

● KÉZDI BEÁTA

Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

KÖTŐSZÓ
Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez,
következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Ti vagytok
a föld sója
KÖZÉP-EURÓPAI KERESZTÉNY TALÁLKOZÓ
BUDAPEST

Kiskőrös–Budapest egy-kettő-három

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Első látásra talán érthetetlen című írással egyhá-
zunk két kiemelt fontosságú, missziói szempontból
is nagyon értékesnek ígérkező programjára hívom
fel a kedves olvasók figyelmét.

Az *Evangélikus Élet* magazin legutóbbi számá-
ban Gáncs Péter elnök-püspök úr hívogatott a május 7-ei,
gazdag programot kínáló kiskőrösi missziói napra. A fonalat
felvéve hívogatók én is, mégpedig a másik két kerület missziói
napját is magába foglaló, *Ti vagytok a föld sója* című közép-
európai protestáns találkozóra. E rendezvénynek idén Buda-
pest lesz a helyszíne, a mi egyházunk pedig a házigazdája. Mi-
vel azt szeretnénk, hogy minél több evangélikus hittestvérünk
lehesen részese ennek a reménységünk szerint felemelő, hi-

„A föld sója” találkozó életünk
legfontosabb kérdését állítja elénk.
Amikor Jézus a tanítványokra váró
szolgálatról beszélt, azt a sóhoz
hasonlította: „Ti vagytok a föld sója...”

tünket és evangélikus identitásunkat is erősítő nemzetközi
programnak, a Nyugati és az Északi Egyházkerület közgyű-
lése is úgy döntött, hogy „A föld sója” találkozóba integrálva,
annak szombati napján, július 9-én a budapesti Tüskecsar-
nokban tartjuk idei missziói napunkat.

Fontos, hogy ez alkalommal a környező országokban kisebb-
ségben élő protestáns (túlnyomó részben evangélikus) egyházak
képviselőivel lesz lehetőségünk találkozni, tapasztalatot cserélni
és egymás hite által is erősödni.

A résztvevőket több helyszínen várják majd áhítatok, elő-
adások, beszélgetések és kulturális programok. A szombati,
ebéd előtti pódiumbeszélgetés címe például *A reformáció és
az egyházak jövője Európában*. Erre két neves vendég, Hein-
rich Bedford-Strohm bajor püspök (aki egyben a Németor-
szági Protestáns Egyház [EKD] elnöke is) és Balog Zoltán em-
berierőforrás-miniszter is elfogadta meghívásunkat.

A címben jelölt számsorral két fontos tényre is szeretném rá-
irányítani a figyelmet. Egyrészt hogy mindkét program, a kiskő-
rösi és a budapesti is nyitott mindhárom egyházkerület érdeklő-
dő tagjai előtt! Bátorítjuk is a testvéreket, hogy vegyenek részt a
májusi missziói napon, mint ahogy a délieket is nagy szeretettel
várjuk a júliusi budapesti találkozóra.

Az 1-2-3 számsor másrészt felhívás is. Kérem és javaslom,
hogy ragadják meg az alkalmat, és jelentkezzenek időben, hogy le-

ne csússzanak „A föld sója” találkozóról! A jelentkezési határidőt
a szervezők április végéig meghosszabbították, de hamarosan ez is
lejár! Kerületeink vállalták, hogy a megjelölt határidőig jelentkező
testvérek számára a részvételi díjak nagyobb részét átvállalják és
központilag kifizetik. A résztvevőknek csupán az étkezés árához
kell hozzájárulniuk. Ezen túl a közös autóbusszal utazó gyüleke-
zeti csoportoknak az utazási költségéhez is tudunk segítséget adni.

„A föld sója” találkozó életünk legfontosabb kérdését ál-
lítja elénk. Amikor Jézus a tanítványokra váró szolgálatról
beszélt, azt a sóhoz hasonlította: „*Ti vagytok a föld sója. Ha
pedig a só megízetlenül, mivel lehetne ízét visszaadni? Semmi-
re sem való már, csak arra, hogy kidobják, és eltámassák az em-
berek.*” (Mt 5,13) Hivatásunk, keresztyén életünk és gyakorla-
tunk mérlegre tételében óriási lehetőség, hogy külön-
böző helyeken, eltérő helyzetben élő, más nemzetisé-
gű és magyar hittestvérek osztják meg velünk a Jézus
követésében megélt tapasztalataikat és felismeréseiket.

A só igazi feladatát keresve egy kamaszkori élményem
jut eszembe. Iskolai kiránduláson jutottam el a lengyel-
országi Wieliczka sóbányájába. Életemben akkor jártam
először igazi bányában. Érdekes volt a föld alatti labirin-
tus, a tárnák és a tavak furcsa világa, a bányászok haszná-
lati eszközei. Meglepett, hogy a bányában sokféle sóból
faragott szobrokat láttam – de különösen az, hogy milyen
sok kápolna volt ott lenn a mélyben. A bánya legnagyobb lát-
ványossága az Árpád-házi Szent Kinga-templom. Ott minden
sóból készült. A falakon a bibliai témájú domborművek éppúgy,
mint az oltár, a szószék, de még a csillár is.

Nemcsak azért gondolok sokat erre az érdekes emlékre, mert
Lengyelországból is várunk vendégeket a budapesti találkozó-
ra, hanem mert a só szokatlan felhasználási lehetőségeit mu-
tatja be. Biztos vagyok abban, hogy a só képével Jézus nem azt
akarta mondani, hogy a tanítványnak mindenre képes, „szuper”
anyaghoz kell hasonlítania. Nem Jézus akarata, hanem az elitiz-
mus kísértése az, hogy egy tanítványnak mindenhez kell értenie,
mindent mindenkinél jobban kell tudnia, mindig mindenben
tökéletesnek kell lennie. Sok tanítvány – és néha az egyház is –
ettől a hamis értelmezéstől szenved. Sajnos nemritkán éppen a
kényszeres igyekezetétől válik hiteltelenné, mert a hibátlanság
és a tökéletesség szerepét próbálja eljátszani magának és a kör-
nyezetének. Nincs bátorsága bevallani, hogy tökéletlen, és hogy
Isten segítségére szorul.

Az evangélium lényegéből fakad, hogy csak a rászorulókat
tudja megszólítani. A tökéletesek nem tudnak mit kezdeni vele,
mert ők úgy hiszik, hogy rendben vannak. A kényszeres egyházi
megfelelni akarásokból és pótcselekvésekből ki kell lépni, és az
egyedül fontosra kell figyelni, az egyedül fontosat végezni: Jézus
Krisztusról tanúskodni. Így válhatunk sóvá a világban. ●

Muszlimok és keresztyének Egyiptomban

A Közel-Kelet legnagyobb evangéliumi gyülekezete az egyiptomi Kasr el Dobara, hétezer tagot számlál. A megtérések és betérések folyamatosak. Kairó elhíresült főterétől, a Tahrírtól pár száz méterre van a templomuk.

Az arab tavaszként emlegetett drámai, megrázkódató események 2011-ben kezdődtek. Minden megmozdult és felfordult jó néhány arab or-

gyar Evangéliumi Szövetség (Aliansz) és más missziós szervezetek koordinálásában kétnapos konferenciát tartottak. Az egyiptomi keresztyén testvérek megosztották tapasztalataikat az egybegyűltekkal

dött a rendőrség. Egy alkalommal a gyülekezet kétezer tagja gyűlt össze, hogy imádkozzanak és védjék egymást, családjaikat, asszonyokat, gyermekeket. A hívő férfiak botokkal „felfegyverkezve” néztek szembe a gépfegyveres támadókkal...

A gyülekezet kórházat, ingyenkonyhát és más szolgálatot tart fenn. Személyválogatás nélkül segítenek minden rászorulóknak. Gyógyítják, etetik, gondozzák őket. Sokan megkérdezik: „Miért viselkedtek így velünk, hiszen mi bántottunk, gyűlölünk titeket?” Korábban éveken át tartott, amíg egy muszlim háterű ember betért a keresztyén gyülekezetbe, most ez naponta megtörténik. Sokszor megesik az is, hogy a hívőket megállítják az utcán, és hitükről, Jézusukról kérdezik őket. Újjászületések által növekszik a gyülekezet.

A Kasr el Dobara évente tizenkét szolgáló csoportot küld ki a környező országok menekülttáborába. A legkülönbözőbb munkákat végzik. Vannak, akik sérült, árva gyermekekkel foglalkoznak, például olyan lányokkal, akik fogságból szabadultak. Játékkal, sporttal, zenével, és ha adódik, evangéliummal vizsgálnak.

szágban. Kormányellenes tüntetések, forradalmak törtek ki egymás után Algériában, Tunéziában, Szíriában, Líbiában, Jordániában, Jemenben és Egyiptomban. A vérontás nem állt meg, az áldozatok száma mára több százezer. Milliók menekültek és menekülnek lakóhelyükről. Mindez hatással van Európára és az egész világra. A jövőt, a távolabbi következményeket még nem látjuk.

Az említett gyülekezet missziós csapata február végén Budapesten járt. A Ma-

a menekültek között végzett munkájukról. Elmondták, hogy a keresztyén lelki ébredések együtt járnak az üldözésekkel is. (Az ősi kopt egyházon belül is születnek és növekednek gyülekezetek. 2011 novemberében ötezezer hívő imádkozott együtt Kairó mellett.) A szélsőségesek az elmúlt években hetenként templomot romboltak le és gyülekezeteket zavartak szét Egyiptomban. Sokakat megöltek, megkínóztak. A forradalom idején hetekig nem műkö-

Megérintett a kairói vendégek érett bölcsessége, intelligenciája és Lélektől átitatottsága. Hangsúlyozták, hogy nem a „térítés” a céljuk, minden rászorulón segítenek, mert mindenki Isten teremtménye. Ha úgy alakul, hitükről is szólnak. Láthatóan Isten áldása kíséri munkájukat. „...Egyiptom megismeri az Urat.” (Ézs 19,19–25) ● Sz. J.

(A missziós csapatról szerettünk volna fényképet készíteni, de azt kérték, a veszélyeztetettség miatt tekintsünk el ettől.)

Menekültmissziói helyzetkép

Horváth István, az Evangéliumi Aliansz és az Operation Mobilization nemzet- és felekezeti missziós szervezet munkatársa évek óta látogatja a menekülteket. Munkatársaival együtt igyekeznek hontalanná vált embertársaink lelki és fizikai szükségéin enyhíteni, ellátni őket élelemmel, ruhával, gyermekeiket közös játékkal, a felnőtteket személyes és csoportos beszélgetésekkel, lelkigondozással segíteni. Legutóbb Šiden, a szerb–horvát határon tevékenykedett.

– Mit tapasztalt, kikkel találkozott?

– Életekbe, sorsokba nyerhettem tekintést. Egy iraki fiatalemberrel és egy idősebb szíriai kurd férfival való beszélgetések maradtak meg bennem a legjobban. A fiatalabbikkal úgy ismerkedtem össze, hogy beszállt segíteni a buszparkoló tisztán tartásába. Aztán a tolmácsolásban segített, végül hosszasan elbeszélgettünk. A várost, ahol élt és felnőtt, elfoglalta az ISIS. Erbilbe nem mehetett, mert – amint elmondta – a kurdok nem bíznak az ara-

másikra esett ki a felső középosztályból, s lett nincstelenné, hontalanná. Reménykedem abban, hogy még számára is van esély új egzisztencia kialakítására, békés és boldog életre!

– Mit tudnak tenni önök ebben a zavaros, érzékeny helyzetben?

– Fontos, hogy tisztán lássuk a helyzetünket és a szerepünket. Isten arra hívott el bennünket, keresztényeket, hogy életünkkel és szavainkkal az ő országát építsük és hirdessük. A legfontosabb őt szeretni, ebben a szeretetben növekedni és ebből adni embertársainknak. Mindenkinek adósai vagyunk a szeretet evangéliumával. A nagy parancsolat nem változott. Annyiban más csak a helyzet, hogy most a „minden népek” jönnek hozzánk. Amikor egy-egy emberrel találkozhatunk, mindig esély nyílik a krisztusi szeretet megosztására. A legtöbben, élethelyzetükből fakadóan, az átélt szörnyűségek miatt csalódottak, csüggedtek, reményvesztettek. Talán segíteni lehet számukra az új viszonyítási pontok kijelölésében. Nemrég beszéltem egy iráni fiúval. Rákérdeztem, hogy sííta-e. „Nem – válaszolta –, ateista vagyok.” Egyiptomban a kétezres évek elején készült egy felmérés: akkoriban az emberek száz százaléka istenhívőnek vallotta magát. 2013-ban – mikor már évek óta irtották a népet a radikális fundamentalisták – ez hetven százalék volt.

A világnak Jézus Krisztusra van szüksége. Mi, akik kegyelméből megismerhettük őt, esélyt kaptunk arra, hogy olyanokkal is megoszthassuk az evangéliumot, akik eddig nem hallhatták. Az biztos, hogy nem

tudunk mindenkin segíteni, de fontos, hogy akinek csak tudunk, segítsünk!

– Mit tehetnek ma a gyülekezetek, és mit tesz az Evangéliumi Aliansz?

– A gyülekezeteknek fontos meglátniuk az adott helyzetben jelentkező kihívást és lehetőséget. Komolyan kell vennünk, hogy nekünk azokban a jó cselekedetekben kell járnunk, amelyeket Isten előre elkészített, hogy azokban járjunk. „Nem a félelem lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, szeretet és józanság lelkét.” A gyülekezeteknek el kell érniük a környékükön élő menekülteket, és Krisztust kell közvetíteni feléjük. Ehhez azonban meg kell érteni őket, ismerni kell a vallásuk, kultúrájuk, életmódjuk jellemzőit, hogy közös kiindulási pontjaink lehessenek a párbeszédhez. Vannak ehhez most – az Aliansz szervezésében – segítő kurzusaink. Kérem a gyülekezetek tagjait, hogy akiknek Isten a szívére helyezi ezt a szolgálatot, keressen meg bennünket még áprilisban, és akkor tudunk segíteni a felkészülésben.

● SZEVERÉNYI JÁNOS

A gyülekezeteknek el kell érniük a környékükön élő menekülteket, és Krisztust kell közvetíteni feléjük.

bokban. Otthonában ügyvédként praktizált, most Németországba igyekszik, ahol új életet szeretne kezdeni. Úgy érzem, neki van esélye. Szimpatikus, segítőkész, jóakarátú, rendkívül intelligens, művelt, iskolázott, kiválóan beszél az angolt, nem hiszem, hogy bármi gondja lenne a német nyelv gyors elsajátításával.

A kurd férfi városát a török reguláris hadsereg tette a földdel egyenlővé. A pusztát életüket mentve, amilyen gyorsan csak tudták, elhagyták az országot, mert azt tapasztalták, hogy amikor a törökök betörték Szíriába, nem az ISIS állásait támadták, hanem népiértó hadjáratot kezdtek a szíriai kurdok ellen. Ő az ötvenes éveinek közepén járó mérnök, aki egyik napról a

Shakespeare és a Biblia

William Shakespeare halálának négyszázadik évfordulójára emlékezünk április 23-án, és születésének napjaként is e hónap 23. napját tartja számon a hagyomány. Élet és halál együttállása nemcsak életrajzát határozza meg, életművét is példázhatja: drámáinak világában élet és halál, tragédia és komédia, ármány és szerelem, nevetés és könnyek, szent és profán egyszerre jelennek meg. Shakespeare páratlan életművébe a Biblia szemüvegén keresztül is érdemes betekinteni – derült ki a budavári evangélikus szabadegyetem legutóbbi, április 4-i alkalmán, amelyen dr. Fabiny Tibor Shakespeare és az angol Biblia címmel tartott előadást.

Meglepő módon nem máshol, mint az *Apostolok cselekedeteiben* olvashatjuk a következőt: „...egy akarattal a színházba

rohantak” (ApCsel 19,29). Az egybegyűltek körében is derültséget keltő mondatot Fabiny Tamás püspök az estét bevezető áhítat alapigéjeként olvasta fel. (Őt az alkalom kez-

detén a szabadegyetem szervezőjeként, egyben az előadó testvéreként köszöntötte Pócze Tibor budavári felügyelő.)

Az ókor csodáinak egyike volt az efezusi színház, ahol a *Cselekedetek könyve* szerint a felzúdult görögök azért gyűltek össze, hogy Pált és munkatársait a népgyűlés elé citálják, mert „botrányt okoztak a városban, mivel nem hajlandók elfogadni Artemiszt, a város istenségét, csak Jézus Krisztust, és ezzel veszélyeztetik az istenségekről szobrokat készítő mesterek üzletét. A pogány szobrocskák értéktelenné válnak Pál munkája nyomán” – mondta Fabiny Tamás, és arra is felhívta a figyelmet: „Ebből a fejezetből kiderül, hogy a *Cselekedetek könyve* ismeri a színház épületét, a színház műfaját, az újszövetségi

FOTÓK: SÁNTHA JÓZSEF

Fabiny Tibor kezében Jakab király angol Bibliája (1611)

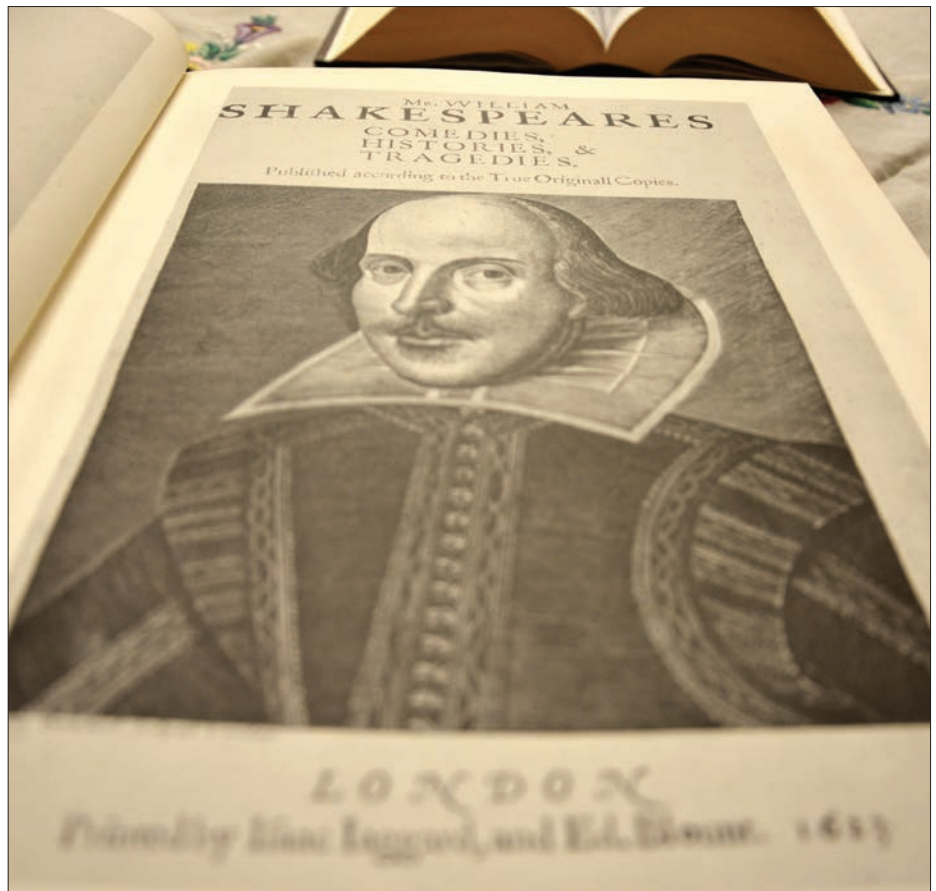
történeteket el tudjuk helyezni ebben a kulturális összefüggésben is, mindvégig szem előtt tartva, hol van Jézus, az origó, akit mi követünk.”

Az előadó, Fabiny Tibor irodalomtörténész-professzor, evangélikus világi teológus pedig ott folytatta, ahol az igehirdető abbahagyta: megtudtuk, hogy az ókori színház és a kereszténység kapcsolata valóban nem volt feszültségmentes, az őskeresztény egyházatyák hevesen tiltakoztak is ellene. Aranyházájú Szent János például így írt: „Esküszegés, ha keresztény ember színházba megy. Elég baj, hogy még a keresztények is odajárnak, és jobban ismerik a slágereket, mint a zsoltárokat.” A kezdeti szembenállás oka az volt, hogy az ókori színház kultushelyként működött a többistenhitű vallás gyakorlásában. Bár a színházra ma már művészeti intézményként tekintünk, tartja magát az az elképzelés, hogy a nevetés és a hit összeegyeztethetetlen. Ezt a hagyományt örökíti meg például Umberto Eco *A róza neve* című regényében, amelyben rejtélyes módon halnak meg szerzetesek – mint végül kiderül – azért, mert kezükbe vették azt a könyvet, amelyben Arisztotelésznek a komédiáról szóló értekezése olvasható. Az egyik szerzetes szájából hangzik el a tételmondat: „Krisztus Urunk sohasem nevetett.”

Fabiny Tibor – a közönség első soraiiban ülőkkel együtt – megállapította, hogy ez a feltevés téves: „A derű, a humor a hit előszobája, mely Isten akaratát is közvetítheti, hiszen az ember az egyedüli lény, aki tud nevetni.”

Az ember egyszerre homo ludens, vagyis játészó, utánzó lény, és egyszerre homo festivus, ünneplő lény – folytatta a professzor. A középkori közösségek megünnepelték a tavasz kezdetét – az élet győzelmét a halál felett. De a keresztény liturgia is, mint a hit drámáját megjelenítő, párbeszédre épülő, strukturált műfaj, hatással volt a középkori színjátszásra. Az öröm kifejezése itt már nem csupán az új élethez, hanem Krisztus feltámadásához is kapcsolódik.

A középkori drámai műfajok tehát már alapvetően keresztény alapokon álltak, a misztérium- és moralitásjátékok virágkorukat élték, amikor Shakespeare született. Annak, hogy a reneszánsz korának sajátos műneme lett a dráma Angliában, vallástörténeti gyökerei vannak: a protestantizmus viszonya a képekhez nem volt feszültségmentes, ezért erősödtek inkább a szóbeli műnemek, a líra és a dráma.

Vajon vallásos volt-e, miben hitt Shakespeare? Arra nézve is élnek legendák, hogy részt vett a Jakab-kori Biblia fordításában, az azonban elképzelhető – apjának állítólagos végrendelete szerint –, hogy a család katolikus lehetett egy olyan államban, ahol a hivatalos vallás az anglikán volt, és üldözték a katolicizmust.

A középkori drámai műfajok már alapvetően keresztény alapokon álltak, a misztérium- és moralitásjátékok virágkorukat élték, amikor Shakespeare született.

Shakespeare bibliaismerete rejtve, de nagyon világosan kirajzolódik drámáiból. Például a *Szentivánéji álom* egyik komikus epizódjában Zuboly az *Első korinthusi levelet* idézi („Amit szem nem látott, fül nem hallott”), a *IV. Henrikben* pedig Falstaff gyakran hivatkozik a zsoltárokra. A *velencei kalmárban* Shylock a kamatszédést Lábán történetén keresztül magyarázza (1Móz 30,31–33) – konklúziója, hogy a haszon áldás, ha nem lopva szerzik.

A dráma nagymesterének életművében tematikus párhuzamokat találunk a Bib-

liából. A teremtésre utal, amikor Anglia mint édenkert jelenik meg a *II. Richárdban*. A bűnbeesés és a testvér-rivalizáció szintén állandó témája. A szív megkeményedését mint folyamatot Shakespeare is többször bemutatja (például Claudiusnál a *Hamletben*). A keresztény teológia pozitív fogalmai – a kegyelem, a megtérés, a megbocsátás – is megjelennek drámáiban. Kevésbé ismert, hogy a Szeget szeggelben (az eredeti cím utalás Mt 7,1-re) egyes értelmezések szerint a szerzetesnek öltözött Bécs Hercege (aki Shakespeare forrásában Corvinus, Magyarország királya volt) a rejtőzködő Isten allegóriájaként jelenik meg. Az *Ahogy tetszik* pedig ezzel ér véget: „Az ég csak akkor boldog, / Midőn a földi dolgok / Jó véget érnek.”

Prospero zárómonológja *A viharban* nyilvános bocsánatkérés: „Célom a tetszés volt. S ma már / Oda a szellem, oda a báj; / S kétségbe kéne esni ma, / Ha nem könnyítne szent ima, / Mely a kegyelem kényszere / S minden hibának gyógyszere. / Ha vártok hát bocsánatot, / Nekem is megbocsássatok.”

Előadását a következő kérdéssel zárta Fabiny professzor: „Nem meglepő-e, hogy még a shakespeare-i komédiák végkicsengése is a krisztusi szeretet hátterén történt megbocsátás és megbékélés?” A taps mozdulata pedig (ahogy a kezek összézárnak) mozdulatlanágában ima is lehet. Megtapsoltuk.

• LABORCZI DÓRA

Fáy András emlékezete

„Akkor élsz másoknak, midőn magadat felejtéd”

Fáy András író, politikus, nemzetgazda, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja 1786-ban, kétszázharminc évvel ezelőtt született, és 1864-ben hunyt el. A Kálvini téri református templomban búcsúztatták a végelgyengülésben jobblétre szenderült, köztiszteletben álló hazafit. A főváros lakossága, a haza mindenésének barátai, tisztelői, pályatársai nagy számban voltak jelen a szertartáson.

A *Pesti Naplóból* idézünk: „Annak, hogy a két protestáns egyháznak, a helvét és evangélikus hitvallásúaknak szuperintendensei, Török Pál és Székács József tartottak

beszédet az elhunyt felett, több jelentése volt, mint csupán az, hogy a gyásznap annál nagyobb fényű legyen két kitűnő egyházi szónok részvétele által.” Az író az

unióra és az iskolai unióra való törekvés-re célzott, amelynek mindhárman – a két szónok és a halott is – harcosai voltak.

Mikszáth Kálmán tökéletesen elhelyezte Fáy a század közéletében, amikor azt írta, hogy ha nem Széchenyit illetné „a legnagyobb magyar” jelző, akkor ez Fáy Andrásnak járna ki, s ha nem Deák Ferenc volna a „haza bölcse”, akkor Fáy Andrást illetné a cím, így azonban csak a haza mindenese.

Az alábbiakban aforizmáival emlékezünk Fáy Andrásra, a haza mindenésére.

Háromszor születik az ember. Szüli őt az anya, nevelés és szerencse; s rendesen mindegyik másnak szüli őt. – Ha egynek szülte mind a három, jóban vagy rosszban nagy ember lesz, s a históriának született.

*

Ha jobb szemed azokra kacsint, kik náladnál szerencsésebbek, bal szemed azokra tekintsen, kik szerencsétlenebbek; s az irigység és szánás közepette ülend a sorsoddal való boldog megelégedés.

*

Barátot bor közt, bort sajt után, lovat istállóban, nagy urat mulató ferdőben és lányt bálban ne ítélj, ne válassz.

A házasság gyakran valóságos hideglelés: összevekelés előtt fázás, benne forróság, utána fejfájás.

*

Dicsérd az asszony keceit s a férfi nagy eszét; úgy boldogulsz, s kedves léssz az emberek között.

*

Magyarom! elvész az eredeti karakter a sok követésben.

*

A barátság, szerelem olyanok, mint a hegedűhúr. Ha megereszkeedik ez, még felvonhatod; de ha elszakad, hiában kötözöd öszve: mindig hamis hangot fog adni.

*

Aki kevés pénzzel, költséggel kíván perelni, kenetlen szekérral utaz, gyantátlan vonóval hegedül.

*

Némely ember úgy van nem csekély tudományával, mint sok magyar paraszt a villával; kezében tartja ezt, de az ujjával nyúl a tálba.

*

Az okos s szertartó critica olyan, mint a kalapnak a selyemkefe; a kíméletlen gáncs pedig durva kefe, mely a porral együtt a szőrit is kiviszi a kalapnak.

*

Hazám írói, keveset írni, tudósai, keveset olvasni, de jól emésztve.

*

Akkor élsz másoknak, midőn magadat felejtéd. Ha használsz, de fénylesz, ne kérkedj! ki vagy fizetve.

● VÁLOGATTA: K. A.

A rossz döntéseimet Isten ajándékká alakította

Süveges Gergő apaszemmel a családjáról

Azt szeretném, hogy a gyermekeimnek biztonságot adó, megtartó, az ő pártjukon álló apaképük legyen, mert ez tényleg alapvetően befolyásolja az istenképüket – mondja Süveges Gergő. A népszerű műsorvezető sosem akart pap lenni, de elvégezte a teológiát. Most a rádiózás mellett magánembereknek és egyházi közösségeknek segít.

– „Egy nagycsalád életében mindig minden változik, és mindig minden ismétlődik. Csak egyvalami állandó: a csodálkozás, elképedés és a folyton ismétlődő öröm, ami ezeket az állandóságváltozásokat kíséri” – nyilatkozta korábban. Mindennap rácsodálkozik valamire?

– A négy gyermekünk folyamatosan nő, változik, így minden nap új kihívásokat tartogat. Amiről az előző nap azt gondoltuk, hogy „ez működik”, találtunk valami kulcsot, az lehet, hogy a másik nap már nem jó, és újabb kulcsokat kell keresni.

– Mindig nagycsaládot akart?

– Családot mindenképpen szerettem volna, mert tudtam, hogy nekem ez a hivatásom, nem a papi élet, de sosem terveztem így konkrétan. Mindig azt a kérdést tettük föl a feleségemmel, Margittal, hogy még egy gyermek befér-e a szeretetünkbe, az energiánkba, a képességeinkbe, és most nagyon örülünk annak, hogy négyen vannak!

– Ezek szerint sosem akart pap lenni. Akkor mégis miért végezte el a teológiát?

– Először a magyart fejeztem be, aztán a magyar mint idegen nyelv szakot, és utána levelezően a teológiát, azért, mert többet akartam tudni a hitemről. ►

Azt szerettem volna, hogy ha felmerül egy kérdés, tudjam, hova kell nyúlni a könyvespolcon.

– Apakép és istenkép összefüggéséről írtunk nemrég az *Evangélikus Élet* magazinban. Ön szerint is összefügg az apa viselkedése a gyerekekben kialakuló istenképpel?

– Én is érzem ennek a felelősségét. Amilyen apaképet mutatok, ahogy otthon viselkedem, annak alapján fog kialakulni a gyerekeim első benyomása, elképzelése Istenről. Persze később ez sokat módosul, változik, de az biztos, hogy az otthonról hozott apaképtől nagyon nehéz függetleníteni magamat, és rengeteg lelki munka az Istenről más, netán teljesen eltérő képet kialakítani.

– Milyen apa- és istenképet alakítana ki a gyermekeinek?

– Azt szeretném, hogy biztonságot adó, megtartó, az ő pártjukon álló apaképük legyen. Olyan, akiről tudják, hogy bármikor meghallgat, segít, velük van. Tudom, hogy a gyerekeknek az a jó, ha megtartó, harmonikus közegben nőnek fel. Másrészt ez tényleg alapvetően befolyásolja az istenképüket. A legkisebb gyerekünk hétéves, tehát valószínűleg ezen az apakép-bevésődésen már túl vagyunk, úgyhogy most már csak remélni tudom, hogy legalább elemeiben sikerült ezt megvalósítanom.

– Milyen a jó apa?

– Jelen van, és jóban van. Sok magatartás, döntés, reakció, hozzáállás következik ebből a két alapvető szempontból, de ezt érzem a kapcsolatunk gyökerének.

– Ezek szerint csinál külön apa-fia, apa-lánya programokat?

– Igen, és persze ilyenkor az otthon maradók berzenkednek, hogy miért pont a másik, de igyekszem egyensúlyt tartani, hogy mindenkire jusson időm. Viszonylag sokat utazom az országban, tréningeket, előadásokat, lelki napokat tartok, és olykor magammal viszek valakit vagy valakiket. Ezek az utazások jó lehetőségek a beszélgetésekre, az együttlétre, a találkozásra. Ráadásul azt is látják, mit csinál apa, amikor nincs otthon. Volt már, hogy a rádióba is bejött velem valamelyikük. Nemrég tartottunk apa-fiai napot is. Elmentünk hárman, Marcival és Andriszal a Csodák Palotájába, máskor meg a lányokkal csináltunk külön programot.

– Két könyvet is írt az apaságról: *Apakép-írás*, *Apaszem*. Mi volt a cél? Tanácsadás? Családtörténet?

– Amikor a könyveket írtam, az apaszempont még alig volt jelen a közéletben. Mára már jó néhány apablog van az interneten, virágozik a műfaj, és ez jó. Akkor azt gondoltam, fontos lenne apaszemmel bemutatni egy családot, fontos lenne azt hangsúlyozni, hogy az apáknak jelen kel-

visszaolvasni ezeket az írásokat nekünk is. A gyerekek is nagyokat szoktak kacagni azon, hogy mi minden történt velük...

– Azt is mondta, hogy „a jó házasságot tanulni kell”. Feleségével több mint tizenöt éve él házasságban, négy gyermekük van. Mit kell tanulni, és hogyan?

Nem terhelhetem rá a házastársamra azt a feladatot, hogy a megváltóm legyen. Biztos, hogy a jól működtetett házasság gyógyító erejű. De nem a házastársam az, aki gyógyít, hanem a házasság, illetve azon keresztül Isten.

lene lenniük a családban. Szerettem volna azt is megmutatni, hogy van egy férfi, és van egy nő, ők házasságban élnek, ez jó nekik, és így kerek számukra a világ. A harmadik szempont pedig a felejtés elleni harc. Rengeteget fotózom, de olyan jó

– Az első mindenképpen az önismeret: én ki vagyok? Mit „cipelek” magammal a családomból? Milyen az apa-, anya-, ember-, feleség-, istenképem? Mi az, ami terhel vagy röpít? Mik a vágyaim, terveim? Egyes döntéseimet, reakcióimat mi motiválja? ►

FOTÓK: CSALÁDI ARCHIVUM

◀ Balról, alulról: Annamária, András, Borbála, Márton, Margit és Gergő

Ha nem vagyok tisztában magammal, akkor fogalmam sincs, milyen hiányosságaim és milyen erősségeim vannak, és nagy a veszélye annak, hogy a hiányosságaim betöltését a házastársamtól fogom elvárni, pedig ő ezt nem fogja tudni teljesíteni. Nem terhelhetem rá a házastársamra azt a feladatot, hogy a megváltóm legyen. Biztos, hogy a jól működtetett házasság gyógyító erejű. De nem a házastársam az, aki gyógyít, hanem a házasság, illetve azon keresztül Isten. A másik tanulnivaló talán a jó kérdésfeltevés. Nem az a kérdés, hogy ő boldoggá tud-e tenni engem, hanem az, hogy én boldoggá tudom és akarom-e tenni őt. A harmadik pedig annak kimondása: örökké és csak velem. Döntenem kell, nincs kiszállás, mert paradox módon az az igazi szabadság, ha szabad akaratomból el tudok köteleződni. Ha erre képesek vagyunk, akkor az valóban nagy távlatokat nyit meg előttünk.

– A műsorvezetés mellett újabb hivatások is megjelentek az életében. Tréner, *life* és *business coach*. Mik ezek a kissé idegenül ható foglalkozások?

– Sajnos nincsen rá jó magyar szó, talán úgy mondanám: egy ember, aki meghallgat. Aki veled van, arra törekszik, hogy megértsen, jó kérdésekkel segítsen neked is jobban megérteni saját magadat. Végző soron pedig segít meghozni a sa-

ját döntéseidet. Képes összefüggéseiben látni a szempontjaidat, képes rákérdezni a motivációidra, képes összefoglalni azt, hogy milyen indíttatásokat lát benned, és ezáltal jó kérdésekkel tud hozzásegíteni ahhoz, hogy megalapozottabb döntést tudj hozni.

– Híradósként ismerte meg az országot. Aztán láthattuk a *Nap-keltében*, a *Ma reggelben*, a *Közbeszédben*, most pedig a Kossuth rádióon hallhatjuk. Hogyan élte meg ezeket az „újrakezdéseket”?

– Folyamatként látom az elmúlt tizenhat-tizenhét évet. Szerencsére új és inspiráló feladatok találtak meg, mert a változatosság mindig fontos volt számomra. A *Híradóból* beszélgetős műsorra váltani valóban nagy feladat volt, mert szövegeket megírni és baki nélkül felolvasni teljesen más, mint felkészülni egy beszélgetésre, reagálni az elhangzottakra és az egészet kerek egészé alakítani. Fel kell hozzá kötni a nadrágot. Nagyon izgalmas volt számomra új feladatokat tanulni. Mint ahogy izgalmas most a rádiós megszólalást tanulni, a szerkesztésbe is belekóstolni, és csak a hanggal érzelmeket kifejezni, struktúrákat megmutatni.

– Sok nézőnek hiányzik a képernyőről. Önnek nem hiányzik a tévézés?

– Köszönöm, ha ez így van, de nekem nincs hiányérzetem. Egy évvel ezelőtt,

amikor hírcsatornává alakult az M1, és átkerültem a Kossuth rádióhoz, kíváncsi voltam, hogy lesz-e „képernyőbetegség”, és siratni fogom-e a képernyőt. De kiderült, hogy bár más feladat a rádió, mint a tévé, de pont ugyanannyira inspiráló és kihívásokkal teljes. Jól érzem magam ott, ahol vagyok, és az összes egyéb munkámmal, amelyet csinálok.

– Katolikusként több szállal kötődik az evangélikus egyházhoz. Május 7-én például tréninget tart a Déli Egyházkerület missziói napján.

– Idén márciusban ott lehettem a déli egyházkerületi vezetők napján, és nagyon jó volt látni a figyelmet. Fontos, értő visszajelzéseket és kérdéseket kaptam. Az evangélikus kapcsolat pedig jó pár évvel ezelőtt kezdődött, amikor találkoztam Christian A. Schwarz német evangélikus teológus műveivel, aki megalapította a Természetes Közösségfejlődés Intézetét, mert arra volt kíváncsi, hogy mi az, ami egy vallási közösséget, egy gyülekezetet egészségessé, működőképesé tesz. Schwarz egy világméretű, felekezetifüggetlen felmérést készített nyolcvanhat ország hetvenezer közösségének részvételével. Azt akarta megtudni, hogy van-e olyan általános alapelvek, amely egy közösséget működőképesé, jobba tesz. Nyolc ilyen alapelvet talált. Ezek pedig felekezettől, nemtől, kortól,

családi állapottól függetlenül vizsgálhatók egy közösség életében. Ezt követően kifejlesztett egy diagnosztikai és egy fejlesztő módszert. Ennek segítségével minden gyülekezet rá tud nézni a saját helyzetére, megállapíthatja, hogy melyek az erősségei, és melyek a fejlesztendő területek, majd a

– Egyelőre negyven közösséget mérünk fel különböző felekezetekből. Ennek alapján kialakul a magyar norma, később pedig bármelyik Krisztus-követő gyülekezet, plébánia, parókia be tud majd kapcsolódni, kérheti az állapotfelmérést és a segítséget a továbblépéshez. Schwarz rend-

tagjai egyénileg fejlődnek, akkor a közösség is fejlődni fog. És egy vonzó közösség másokat is meg tud szólítani.

– Miért vágott bele ebbe?

– Nagyon megfogott bennünket Margittal a *Természetes Közösségfejlődés* szellemisége, lelkesége, és úgy érezzük, ennek a segítségével fejlődhetnek a magyarországi közösségek. Azt tapasztaltuk az elmúlt két-három évben, hogy sosem láttuk a következő hat lépést előre, de egyet mindig. Még nem tudjuk, milyen fogadtatásra számíthatunk, de dolgozik bennünk a segíteni vágyás. Mindig feltesszük a kérdést: Uram, ezt akarod? Tőlünk akarod? És eddig mindig az volt a válasz, hogy igen. Úgyhogy csináljuk.

– Idén lesz negyvenéves. Mi az, ami rendkívüli büszkeséggel tölti el, és mi az, amit nagyon megbánt?

– Harmincéves koromban úgy láttam, hogy az életem meghatározó döntéseivel maradéktalanul boldog vagyok. Istennek legyen érte hála. Harmincöt évesen éreztem némi döccenést, de később csodálatosan kirajzolódott, hogy egy-egy rossz döntésnek hitt fordulatot Isten hogyan alakított ajándékká számunkra. Most azt érzem, hogy a házasságunkat, a családukat ő tartja a kezében, és biztosak lehetünk abban, hogy bármi történik, ő is ott lesz velünk. ● KÉZDI BEÁTA

Harmincéves koromban úgy láttam, hogy az életem meghatározó döntéseivel maradéktalanul boldog vagyok. Istennek legyen érte hála. Harmincöt évesen éreztem némi döccenést, de később csodálatosan kirajzolódott, hogy egy-egy rossz döntésnek hitt fordulatot Isten hogyan alakított ajándékká számunkra.

fejlődés útján el is tud indulni. A munkatársaimmal most ezt az eszközrendszert hozzuk Magyarországra. Ezt szeretnénk felekezetfüggetlenül a gyülekezetek figyelmébe ajánlani.

– Ezek szerint jelentkezhetnek már fejlődni vágyó gyülekezetek?

szere nem ítélik meg, hanem azt mondja: nézzük meg, hogyan működtek, és aztán személyre, gyülekezetre szabottan tudjuk majd megmondani, hogy miben érdemes fejlődni, és hogyan válhat a közösség még krisztusibbá. Nem mennyiségi fejlődésről van szó, hanem arról, hogy ha a közösség

A fény megidézése

Nagy Márta Aknay János csend-történetei című kötetéről

Szentendrén, a Pest Megyei Könyvtárban mutatták be a közelmúltban Nagy Márta művészettörténész könyvét, amelyben a szerző Aknay János Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész Jézus életét ábrázoló alkotásait elemzi. A jelenlévőket Werner Ákos, a Pest Megyei Könyvtár igazgatója és Soóky Andrea, a Balassi Kiadó igazgatója köszöntötte. A kötetet Galambos Ádám ismertette. Írásunkban a könyvbemutatón elhangzott gondolatait közöljük.

N ehéz úgy végigmenni múzeumok, nagyobb gyűjtemények terein, hogy ne találkoznánk valamilyen bibliai jelenet ábrázolásával. Közel két évezredes hagyománya van annak, hogy Jézus életét a művészet, azon belül is a festészet eszközeivel bemutassák, értelmezzék. Szemünk előtt felvillanhatnak olyan alkotások, amelyeket hívők és nem hívők egyaránt ismernek. Ez teszi kérdésé – és sokszor kérdéssé –, hogy lehet-e, kell-e az evangéliumi történeteket folyton újraértelmezni, azokat festményben, szoborban vagy szövegben megalkotni. Létezik-e olyan új szó – jelen esetben kép –, amely még nem hangzott el, nem jelent meg, nem beszéltek róla?

Mielőtt önmagam véleményét e téren megadnám, gyorsan hozzáteszem, hogy ma, amikor bizonyos értelemben a vallá-

Jézus bevonul Jeruzsálembe. „Hozsánna a Dávid Fiának! Áldott, aki jön az Úr nevében! Hozsánna a magasságban!” (Mt 21,9b)

sos kortárs művészet újbóli – legalábbis népszerűségét és mennyiségét tekintve – reneszánszát éljük Magyarországon, a kérdés még árnyaltabbá válik. Hiszen számos olyan alkotással találkozhatunk, amelyek inkább óvatosságra inthetnek, mintsem buzdítanak minket. A fenti kérdés kapcsán ugyanakkor eszembe jut a Kossuthdíjas textilművész, Polgár Rózsa ars poeticája, aki szakrális műveivel kapcsolatban kifejtette, hogy sohasem az eddig megalkotott vizuális tartalmakat akarta másolni, sokkal inkább arra törekedett, hogy gobelinjeivel a ma nyelvezetén fogalmazza meg a mai hitvallásokat.

Aknay János Jézus életének tizenkét fontos állomását emelte ki és rendezte sorozattá. A művész az angyali üdvözléttől Jézus megkeresztelkedésén át a keresztre feszítésig, végül a mennyei Jeruzsálemig vezet minket. Olyan alkotásokkal találkozhatunk, amelyek jól tükrözik, hogy a festőművész a munkáival nem önmagában elbeszélni kívánja az egyes szentírási történeteket, hanem a mai kor, a kortárs művészet, azon belül is az egyszerre figuratív és konstruktivista, mondhatni aknays művészeti nyelvvé fogalmazza meg.

Ennek láttatására hadd emeljem ki *Az utolsó vacsora* című alkotást, melyen a közismert képi ábrázolástól eltérően – jóllehet a kompozíció közepén helyezkedik el – Jézus a nézőnek háttal, kezét

áldásra emelve, a tanítványok felé fordulva látható. Az alkotói folyamatról a festő egy interjúban elmondta: „Annyi előképet, nagy művészek alkotásait kellett levetkőznöm magamról, hogy külön kellett nekilátnom. Nem akartam plagizálni, az utánzást is kerülni akartam. Egy jó évet gondolkodtam ezen a képen. Rájöttem, hogy úgy kell megfestenem az utolsó vacsora jelenetét, hogy Jézus nem a nézővel szemben ül, vagy oldalt van és kinéz, mint oly sok korábbi alkotáson, hanem háttal, áldó kézzel, a tanítványokkal szemben helyezkedik el.”

Az első ránézésre könnyen érthető kép azonban számos szimbólumot rejt. Nagy Márta többek között megállapítja, hogy Jézus a „világmindenséget szimbolizáló kék félkorong előtt áll” – azaz áldása mindenre kiterjed. Később a művészettörténész kiemeli: „A tanítványokra – még a balról sötét sziluettként eltűnő Júdásra is – a Szentlélek-galambból háromszög alakban kiáradó fehér fénysugár borul.”

A szimbolikusan tizenkét történetet feldolgozó Aknay János munkáihoz a Debreceni Egyetem oktatója, az ortodox hitű nemzeti kisebbségek történetével, kultúrájával és a posztbizánci egyházművészettel foglalkozó, nemzetközileg elismert művészettörténész, Nagy Márta gondolatira támaszkodhatunk. ▶

◀ **Az utolsó vacsora.** „És vette a kenyeret, hálát adott, megtörte, és e szavakkal adta nekik: »Ez az én testem, amely tiérettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.« Hasonlóképpen vette a poharat is, miután megvacsoráztak, és ezt mondta: »E pohár az új szövetség az én vérem által, amely tiérettetek ontatik ki.«” (Lk 22,19–20)

A művészettörténész nem először fordul Aknay János művészetéhez. Talán emlékezünk még az ugyancsak a Balassi Kiadónál megjelent, *Aknay és az ikon* című, magyar és angol nyelvű könyvre, melyben Nagy Márta Aknay János angyalábrázo-

művészettörténész kiváló írására, szerkesztésére is. A kötet egyik különlegessége talán éppen abban rejlik, hogy olyan módon tekinti át a művészet és a vallás kapcsolatát, a vizuális üzenetátadás lehetőségét, hogy bár a könyv Jézus életét mutatja

hogyan a Szentírás sorait, a tömör magyarázatot és a Jézus életét ábrázoló képeket ilyen szerves és letisztult egységként tárja az olvasó elé.

A könyv második nagy egysége Nagy Márta *Gondolatok a képekről* című tanulmánya. Ebben a művészettörténész tartalmi egységek szerint kalauzolja az olvasót Aknay János képi világának mélyebb megértése felé. Az egyes képek elemzésén, valamint az életművön belüli elhelyezkedésükön túl ebben a kötetben is figyelmet fordít arra, hogy a műveket, egyben a sorozatot tágabb környezetben is elhelyezze, illetve a pontos művészettörténeti megállapítások mellett betekintést engedjen a teológiai gondolkodásba. Itt kap teret a színek, a szimbólumok magyarázata, ezzel is segítve az olvasót, hogy a felszíni rétegek mögé látva egyre inkább elmélyedhessen a képi üzenet mögöttes tartalmában.

Nagy Márta nagy hangsúllyal hívja fel a figyelmet Aknay János festészetében a színek fontosságára, üzenetére. Ezzel kapcsolatban Novotny Tihamért is idézi, aki így fogalmazott: „Nagy, homogén színmezőivel Aknay János a fény megidézésére törekedett. Színei, a fény tetteiként szélesen elterülve, valósággal túlfolynak a képeken, szellemi megszakíthatatlanságot,

„A festőművész ecsetje nyomán a színek olyan tisztán szólalnak meg, mintha nem is emberi kéztől származnának, hanem közvetlenül a fénytől.”

lásain keresztül mutatja be, mondhatni holisztikusan, az angyal szerepét a művészet-, a kultúra- és az egyháztörténetben.

A Balassi Kiadó gondozásában 2015-ben megjelent és most Szentendrén bemutatandó, *Aknay János csend-történetei* című kötet nemcsak azt a kérdést veti fel, hogy lehet-e ma Jézus életét megfesteni, hanem azt is bemutatja, hogy ha igen, akkor milyen módon. Ehhez azonban nemcsak a könyvben szereplő reprodukciókra támaszkodhatunk, hanem Nagy Márta

be, mégis képes összekapcsolni a kortárs művészetet kedvelők és a hívők csoportját. Ezáltal a kötet hívőnek és nem hívőnek egyaránt szól.

A könyv a felépítését tekintve két nagy tartalmi egységre osztható. Az első fejezetben a bibliai szövegek olvashatók, a sorozat egyes alkotásainak reprodukciói láthatók, valamint Nagy Márta tömör képleírásai segítik az olvasót. Ez a fejezet a csend, a meditáció tere, az elmélyedésé, a krisztusi út követéséé. Nagy értéke a kötetnek,

A hegyi beszéd. „Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtetnek” (Mt 5,6)

A mennyei Jeruzsálem. „...letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak” (Jel 21,4)

folytonosságot sugallva, mintha az egész világot be akarnák teríteni.” Nagy Márta ehhez teszi hozzá, hogy a színek, a fény bibliai értelemmel is bírnak – ezt tanulmányában ki is fejti –, majd megállapítja: „A festőművész ecsetje nyomán a színek olyan tisztán szólalnak meg, mintha nem is emberi kéztől származnának, hanem közvetlenül a fénytől.” Talán ezt nevezzük ihletnek, ihletett művészetnek.

Minderről maga a művész, Aknay így vall: „Festészetem lényegi elemének tekintem a színt. A szín az élet, ahogyan Goethe is mondta, a színek eredője a fény. Ezért alkalmasak arra, hogy velük a látható valóságon túlra mutassak.”

A művészi elhivatottság és a kimunkáltság vonatkozásában Nagy Márta kiemeli, hogy „az evangéliumok elsősorban hitvallást tesznek. Ezen az úton jár Aknay János is”. Ez magyarázza a képek születését, a

hozzá szükséges alázatot, mely a mögöttes tartalom felfénylésére ad lehetőséget.

Talán érdemes kiemelni azt a rejtett keletes szerkezetet is, mely a kötetet jellemzi. Weöres Sándor *A teljesség felé* című kötetéből a *Tíz erkély* című írással a lét átfogó képét fogalmazzák meg a szerzők, míg a kötet végén Simone Weil mondata szerepel: „Az embernek meleg *csend* kell, és hideg tumultust adnak neki.” Utóbbihoz tette hozzá Pilinszky János: „Nos, pontosan ez a »meleg *csend*«: Isten dicsőségének, föltámadásának, eljövételének és minden egyes látogatásának elvethetetlen ismertetőjegye. [...] Ez a »melegítő *csend*« nem ismer konvenciókat, irgalmával áthág minden, mégoly véglegesnek tűnő határt. Ő a végső virradat előszele. Ott fújdogál, ahol akar.”

A *szent és a profán* című könyvében Mircea Eliade kiemeli: „Az ember azért tud

a szentről, mert az *megnyilatkozik*, és a profántól tökéletesen különbözőnek bizonyul.” Aknay János és Nagy Márta ebben a kötetükben rámutatnak arra, hogy az inkarnáció, a Fiú valóságos eljövele olyan esemény volt, mely nemcsak csendre, elcsendesedésre, önmagunk átértékelésére segít, hanem lehetőséget is ad az életre, pontosabban a *teljes* életre. Talán ezért is mondhatja Aknay, hogy „ez a sorozat egy kegyelmi pillanatban született meg”; s ehhez hozzátehetjük, hogy mindez nemcsak a festménysorozatra, hanem a kötetre is igaz.

Úgy, ahogy a látszólag nem változó világban a változni akaró embert tanítja Jézus a szeretetre, ez a kötet is hozzájárul ahhoz, hogy közelebb kerüljünk a művészet és a hit megértéséhez. A kötetet minden gondolkodni, művészetet megismerni és elcsendesedni vágyó embernek ajánlom. ●

Barna Pál fenyőí

Barna Pál háza a templomközben állt. Úgyszólván a kirakatban, mert bármerre indult el az ember a faluba, előbb-utóbb az útjába esett. Arra jártak óvodába, temetőbe, fodrászhoz és vásárolni az emberek. Ott állt a templom és a kultúrház szomszédságában. De nem érhetette szó a ház elejét. Sőt a végét sem, bár abból a sűrű bukszussövénytől nem sok látszott – csak a két nagy fenyő a ház előtt, amelyek olyan szabályosak voltak, ahogyan a nagykönyvben meg van írva. Csupa szimmetria és harmónia az egész udvar. Minden fess, tökéletes.

Kivéve azt az apróságot, hogy az első hidegebb naptól a tavasz beköszöntéig a környék baglyai benépesítették az egyik fenyőt. A dologra nem volt magyarázat, mert errefelé fa aztán volt bőven. Magasabb is, lombosabb is. Fenyő is állt a templomkertben, a szomszéd udvarokban több hasonló. Válogathattak volna a baglyok, de következetesen és végtelen természetességgel csakis Barna Pál fájára telepedtek minden télen öten-hatan. Persze, csináltak egy kis rendetlenséget: köpködtek, piszkoltak, ami a rendezhez szokott gazdának nem igazán tetszett. Pista szomszédral rázogatták is a fákat eleinte. Földgöngyökkel dobálták a hivatlan vendégeket, még a levegőbe is lóttek egyet-kettőt riogatásképpen, de minden hiábavalónak bizonyult.

A baglyok maradtak: mi több, népszerűek lettek. Reggelente ott tátotta a száját a fenyő előtt a fél óvoda, a felnőttek hol nevetve, hol bosszankodva várták, míg a csemetéik kigyönyörködik magukat. A baglyok, mint valami mókás tollgombócok, álmosan pislogtak, vagy kíváncsian forgatták a fejüket, és éppúgy megbámulták a látogatókat, ahogyan azok őket. De mindez semmi sem volt a kis Zsófinak, Pali bácsi legeskisebb unokájának az öröméhez képest.

Nagy, nyurga kamaszok voltak már az öreg Barna Pál unokái, amikor váratlanul, kései ajándékként megérkezett ez a csöpp leány. Mint valami mennyből kapott harmatcsepp, úgy felüdítette az egész családot. Mindenki megfrissült, megfiatalodott tőle egy kicsit. Zsófi valósággal rajongott a baglyokért. Csuda büszke volt rájuk. Nagyokat kacagott, míg azok álmosan pislogva bámulták, vagy felfújt tollaik közé húzva fejüket gombóccá gömbölyödvé bóbiskoltak. A legszívesebben a tenyeréből etette volna őket, ami persze nem sikerülhetett, de azért úgy kezelte a madarakat, mint a sajátjait. És kiválasztottnak érezte magát, hogy ilyen hűségesen, évről évre visszatérnek éppen hozzájuk. Ez mégiscsak barátság. Mégiscsak megkülönböztetett figyelem.

Pedig akadt olyan is, aki megemlítette: a bagoly a halál madara. Nagy szerencsétlenséget jelent baglyot látni, rosszabb, mint fekete macskát. De Barna Pál csak legyintett: „Kit érdekel ez a babonaság, míg a kis Zsófi mosolyog!” Így telt el télre tél, évre év. Már Zsófi tizedik születésnapjára készült a család, amikor... Az autópálya új kijáróján valaki túl gyorsan suhant le. Idegen volt, akit nem ismertek, és akit hiába várt haza aznap este a családja. De a karambolban meghalt a kis Zsófi és az édesanyja is.

A születésnap várva várt öröme helyett, mint egy fejszecsapás, csak a végtelen hideg üresség, a tehetetlen fájdalom következett. A temetést úgy intézték el, mint az alvajárók. Legyen meg mi-

nél előbb. Nem lehet ezt kibírni sehogyan se. Barna Pál barázdás, öreg arcán fegyelmetlenül könnycseppek szánkáztak végig. A két koporsó mellett – egyikben a lánya, másikban a legkisebb unokája – képtelennek érezte magát arra, hogy tovább éljen. Napok, hetek teltek el, és nem hangzott nevetés a házban. Aztán a december elhozta a maga fenyőit, csengettyűit, de az öreg Barna szívét úgy szúrta, bántotta most ez is. Ki se mozdult a házból, hogy ne lássa mások örömét.

*

Korán jött a tavasz: január közepén már hóvirág szirmát billegette a szél, egy-két héttel később meg mindent elárasztottak a kíváncsi krókuszok. Még levelük sem volt, csak a színes, ámuló virágukat nyújtóztatták a gyenge tavaszi nap felé. Egy reggel Barna Pál gyerekkacagásra ébredt.

– Anya, nézd a baglyokat! A fél szemével engem néz, látod?! Jaj, de aranyos! Engem figyel, látod?! – ujjongott egy csöpp lány a kerítés előtt. Ugrándozott, pörgött-forgott önfeledten.

Barna Pál egy pillanatra félálomban azt hitte, az ő kicsikéjük hangját hallja, de aztán beléhasított az iszonyat. Tekintete a fekete keretes képre tévedt, és elárasztotta a veszett keserűség. Kiugrott az ágyból, még a hátfájását is elfelejtette. Úgy rángatta magára a ruháit, mint akinek az élete múlik rajta. Csizmát, kabátot húzott, felkapta a fejszét, és esztelen indulattal esett neki a baglyos fának.

– Nesze – kiáltotta –, nesze! Hát hogy vagy te képes még élni! Hogy mersz te még virulni, örömet fakasztani, mikor Zsófikám már nem láthatja!

Dőlt belőle a rettenetes düh. Püfölte, vágta, csapdosta a fát kegyetlenül. A baglyok sokáig unottan pislogva, meg-megrezenve várták a megrázkódtatás végét. A fa keserves gyantakönnyekeket sírt, illatos, balzsamos könnyekeket. Barna Pál meg se látta, csak tombolt. Ömlött róla a veríték, de erejét megsokszorozta a féktelen gyűlölet és harag. A fa megszagott törzse már hófehér volt, szálkás és ingatag. Barna Pál már nehézkesen kapkodta a levegőt. Megállt, szédültében lihegve a fának támaszkodott.

Csak egy pillanat volt az egész: a fenyő halálsikolya, a kerítés reccsenése, a baglyok szárnyának suhogása, a visszacsapódó hasadt kéreg ütése. A vér és az izzadság szaga, elkeveredve a halott fenyő gyenge illatával. Aztán a fájdalom, a rémület mozdulatlan ná dermedt csendje. Csak a falomb rezzent még egyre halkabban és halkabban.

Barna Pál egész testében remegett. Mintha csak most ébredt volna fel, úgy nézett kifelé, ahol a keskeny utcácska fölött a két szemben lévő kerítésen billegett még egy cseppet a kivágott fenyő. Lassan csendesedett a szívverése. A saját lélegzetvételét hallgatta percekig. Ūristen, mi történhetett volna! Szerencsére senkire nem dőlt rá a fa. Ūt ugyan megsuhintotta egy kicsit. Na és?

A zuhanás zajára Pista szomszéd is előjött.

– A baglyok miatt? – kérdezte nagyot sóhajtvá.

– A Zsófi miatt – vallotta be az öreg immár egészen józanul.

– Nincs mit tenni. Mindig hiányozni fog – bólintott a szomszéd, és Barna Pál helyett csak a halott fenyőt nézte egyre.

Az asszony is kiszaladt az udvarra, de nem sápítózott, csak a szemét dörzsölgette a köténye sarkával. A két férfi nem beszélt többet, hozták a fűrészszelvényt, és nekiláttak legallyazni a fát. Este lett, mire a törzs is hasábokra vágva, halomba rakva az udvarra került. Az asszony a seprűvel az utolsó fenyőtűket takarította el az utcáról.

*

Aztán továtűnt a tavasz zsenge zöldjeivel. Madarak hangja töltötte be a levegőt, kora reggeltől késő estig daloltak csordultig telt szívvel. A virágszőnyeg naponta változott, és új meg új csodákat termelt a föld. Aztán a nyár jött az aratással, futó záporokkal és kánikulával.

– Legalább világos lett a konyha – mondta egy nap az asszony óvatosan a kivágott fenyő helyét bámulva.

Barna Pál csak legyintett.

– Fenéket! Betűz a nap! Nem lehet meglenni benn. Bolondságot csináltam, na. Elkaptott a hév. Nem dicsőség az.

– A bagoly piszok azért mégse baj, hogy eltűnt – próbálta felderíteni a felesége. – Mindig is haragudtál érte.

– Zsófiكا szerette... – csóválta a fejét az öreg, és elfordult, mert a betűző naptól könnyezett. Sóhajtott, a homlokát vakargatta. – Minden gyerek szerette – tette hozzá csak úgy magának.

A hangja mélázó volt, nagyon távoli. Az asszony nem is mert szólni semmit, csak szaggatta tovább a galuskát a levesbe.

Eljött az ősz. A sírhantokat benötte már a sok virág, a szél leveleket sodort a télizöld indái közé. Egy reggel aztán, az első hideg éjszaka után, amikor Barna Pál az utcaajtót nyitotta, valami undorító kerek maszatba lépett. Fintorogva nézett a lába elé, de az arca hirtelen átrendeződött. Bosszúság helyett meglepetés, csodálkozás és öröm váltotta egymást ezen az arcon. És lentről felfelé nézett már. Fel a másik fenyőre, amelyen nyugodtan és álmosan ott ült az öt bagoly. Egy se hiányzott.

Barna Pál kiment az utca túloldalára, hogy jobban lássa őket. A madarak, mint a tollseprűk a polcon, úgy sorakoztak az ágakon. Mókás komolyságuk megnevetette az öregot. Aztán hirtelen eszébe jutott valami. Körülnézett a környező fákon. Ott volt a templomkert négy fenyője, a szomszéd, a szembeszomszéd meg Pista fenyői, de azokon nem volt bagoly még csak mutatónak se. Ott ült mind az öt elárvult fáján csendesen, magától értetődően. Az öreg összecsapta a kezét, és nevetve koccogott be a házba.

– Ezt nem fogod elhinni, Margit! – kiáltotta, és húzta ki az asszonyt az udvarra, az utcára.

Nézték a szélben billegő ágakon egyensúlyozó tollgombócokat, és könnyesre nevettek magukat. Az asszony megborzongott a reggeli hűvösségtől, Barna Pál ráterítette a kabátját, és átkarolta. Így mentek be nagy sokára szó nélkül a konyhába. A reggelihez telepedtek. Jólesett most a forró tea és a piritós.

– Te Margit – szólt a hosszú csend után az öreg. – Vénecske már ez a fenyő. Félek, még kitöri valami vihar, hogy így magában áll.

– Jaj, csak nem akarod kivágni... – kapta a szája elé a kezét az asszony, mert majdnem kicsúszott a száján a mondat vége: „ezt is”.

De az öreg csak megfogta a kezét, és a szemébe nézett.

– Nem – mondta. A hangja nyugodt volt, a mosolya bölcs. – Nem. Az élet él, és én nem ártok neki. Nem is tudnék. Nem is akarok. Valahogy több annál, amit látunk. Fogalmam sincs, ez mit jelent, csak itt belül érzem. Az én perem lezárult az Úristennel. Minden gyerek nevetésében, sőt a te nevetésedben is ott cseng a mi kis Zsófiink öröme. Nem vészett el, itt lüktet a szívemben. Nem tudom megmagyarázni, de ezek a köpködő tollcsomók jutottak eszembe. Hogy az is igaz és érvényes, ami nem „úgy” szép. Szóval azt hiszem, Margit, ezeknek a baglyoknak a vén fenyő utánra is kellene... ültetni egy fát.

Az asszony meghatottan bólintott. A ház előtt az utcán gyerekkacagás hallatszott.

● FÜLLER TÍMEA

Közelebb az éghez

A fa az ember szemében
annak az életerőnek
fogható jele, amelyet
a Teremtő a természetbe
oltott (1Móz 1,11 kk.)

Az óriás mamutfenyő átlagos életkora háromezer év

Liliputban érezhettek valami hasonlót a Nagy Emberhegy, azaz Gulliver megpillantásakor. Azzal a különbséggel, hogy ezeket az óriás mamutfenyőket nem lehet megszabadítani „rabságukból”, mert akkor meghalnak. Persze a Sierra Nevada őstornyai nem is arra születtek, hogy járjanak, háborúzzanak. A földhöz láncolva élnek, csoportosan és mégis magányosan. Talán azért nőttek ilyen magasra, hogy közelebb legyenek az Istenhez.

Nyelvünkben vannak bizonyos szavak, amelyek hibátlanok, magyarosak, de a köznapi használat során helyénvaló az óvatosság – figyelmeztet bennünket Bernáth Aurél festőművész. Példának hozza fel az „elbűvölő” szót, mondván: az „elbűvölőben” akkora túlzás van, hogy egyetlen kifejezés az életen túli világba rukkoltat minket. Ez sok! S a nyelvben a pontosság a legnagyobb erény. „Elbűvölni” senki sem tud bennünket – teszi hozzá a festő –, csak a szerelem.

És mégis. Az észak-amerikai óriás mamutfenyők láttán így kiáltottam fel: „Elbűvölő!” Megrendített a természet fensége.

Szinte hihetetlen, de Földünk legmagasabb és legöregebb faóriásairól a 18. század közepéig azt sem tudták, hogy a világon vannak. Egy Kaliforniában utazó szerzetes említette először 1769-ben. Tudományos leírásuk azonban még majdnem egy évszázadot váratott magára. Nevüket egy 1770-től 1843-ig élt cseroki indiánról, Sequoyahról kapták, aki a cseroki ábécé megalkotója volt.

Az örökzöld mamutfenyő a nyugati partvidéken, az Észak-Kaliforniától Dél-Oregonig húzódó sávban, mintegy ezer méter tengerszint feletti magasságig összefüggő erdőket alkot. Fentebb (1400 és 2600 méter között) és valamivel kisebb területen, de így is legalább négyszáz kilométer hosszan a kaliforniai Sierra Nevada hegység nyugati oldalán az óriás mamutfenyőket találjuk. A két faj növésre hasonló. A legmagasabbak a száz métert is meghaladják, és törzsük átmérője tíz-harminc méter. Az örökzöld mamutfenyő azonban ritkán éri el az ezeröttszáz éves kort, míg az óriás mamutfenyő átlagos életkora ennek éppen kétszerese, mintegy háromezer év. Az ószövetségi szerzők szerint a leghosszabb életű ember a 969 évet megélt Matuzsálem, Noé nagyatyja volt. Maga Ádám is 930 évig élt. (Más kérdés, hogy milyen időszámítási, kronológiai rendszerbe illeszkedett bele ez a közel ezer-ezer esztendő.)

A 21. század embere 70-90 évével felfogni sem tudja egy óriási mamutfenyő távlatait. Még apró magonc, amikor Dávid megalapítja a júdeai királyságot, meghódítja és fővárossá teszi Jeruzsálemet (Kr. e. 1016). Csecsemőnek mondható (kb. 70 éves), amikor a Salamon király vezette zsidó állam a fénykorát éli (Kr. e. 946). Az első (ókori) olimpia idején (Kr. e. 776) ezrével termi az első magvakat. Krisztus szü-

letésekor lép át az ifjúkorba... Birodalmak születtek, omlottak össze, népek pusztultak el, újak léptek a helyükbe, a közömbös föld megremegett, s városok hamuvá égtek, az óriásfenyők azonban, süketen az emberi nyomorra – s tán épp ezért sértetetlenül –, tovább szótték létüket saját beteljesülésük felé. Az emberi történelem légnyomására egyetlen águk sem rezdült, csak saját történelmük nyögte őket.

A természet katedrálisai ők. A reimsi székesegyháznál ugyan szimplábbaknak látszanak, de – ha az élet a legfőbb mértékegységünk – magasabb rendűek nála. A katedrális állókép, nincs anyagcseréje,

nem tud szaporodni, emberi kéz emelte, emberi kéz rombolhatja. A fák nemzetsége azonban halhatatlan; amíg Naprendszerünk működik, túlleveik sarjadásával, hullásával mérni fogják a mérhető földi időt.

Ahogy autónk kapaszkodik felfelé a Yosemite Nemzeti Parkban (a két legszebb állomány itt és a Sequoia Nemzeti Parkban található; előbbiben élnek a legnagyobb, legidősebb és legpompázatosabb mamutfenyők), jobbról egy tábla figyelmeztet: „Lassíts! A száguldó autók az elmúlt három hónapban tizenkét medvebocsot gázoltak halálra.” ►

Szent Ferenc ciprusa az észak-olaszországi Verucchióban 800 éves

A „börtönboab” (lopótökfa) az ausztráliai Derbyben egyetlen hatalmas, barna faodú

A többség büntudatot érez – és nem csökkenti a sebességet.

Áll az ember a Sequoia Nemzeti Parkban a Sherman tábornok fája nevű háromezer-öttszáz éves óriásfenyő előtt, és hallgat. (A mogorva és ormótlan fa az amerikai polgárháború legkegyetlenebb tábornokáról, William T. Shermanről kapta a nevét.) A Sierra Nevada több mint hatvanhat ligetében magasodó száz és száz vén mamutfenyő közül ez a legmegtermettebb. Összecsugorodik, ami születés és halál között van. Az emberi lét nemhogy kitágulna, ellenkezőleg: jobban érezzük a beszűkülő határt. Hippokratész is figyelmeztet: „Az élet rövid, a művészet örök, az alkalom mulandó, a tapasztalat csalfa, az igazság nehezen kifürkészhető.” Ennek az óriásfenyőnek (82 méter ma-

gas, 1500 tonnányi, a törzs átmérője a fa tövénél 25,5 méter) nincs gondja az élet hosszával. Csak az ember érzi – miközben hátrahajló gerinccel a tábornok koronáját lesi –, hogy nem napokkal, nem is évekkel, hanem csupán szívdobbanásokkal mérhető az élet.

Sherman néhány rangos szomszédja is nevet kapott. Így sorakoznak egymás mellett: *Elnök*, *Sequoyah főnöke*, *Herkules szobra*, *Kéményfa*, *Megégett ikrek*. Tanúsíthatom: egyéniség mindegyik. És azok is, amelyek név nélküli őstornyok. Hasonlítanak egymásra, és különböznek is egymástól. Ezen a helyen valóban érvényes a 18–19. században élt német rokokó költő, Christoph Martin Wieland egyik szállóigévé vált sora: „*Sie sehn den Wald vor lauter Bäumen nicht.*” Hogy ugyanis nem látjuk a fától az erdőt.

Akárhogy magyarázzuk is: a természetben nincs jutalom, és nincs büntetés, csak következmények vannak.

A legtöbb fát betegség sújtja, férgek támadják meg, esetleg erdőtűz pusztítja el. A *sequoia* azonban szívós. Átvészeli a zord teleket, a forró, száraz nyarakat, ellenálló képessége kivételes. Fél méternél is vastagabb kérgében igen sok csersav található. Ezért aztán a férgek, természetek nem tudnak kárt tenni benne. Gyanta nélküli, vastag kérgük szinte tűzálló palástként védi őket, s ha egy-egy makacs tűz itt-ott üreget éget is beléjük, az egész fa akkor sem lobban lángra. A kiégett terület pedig hamar elszigetelődik, mert a sejtnevű gyógyító hatására a tűz égette seb beforrad. Az óriások egyetlen gyengéje a „lábuk”. Míg sok kisebb fa mélyre fúrt gyökerekkel kapasz-

codik a talajba, a *sequoia* „elefántlábaival” bizonytalanul vet horgonyt, s gyökerei alig nyúlnak egy méternél mélyebbre. Tudja ezt az orkán is, ezért aztán néha úgy istenigazából megrángatja. A nagyon öreget ki is döntheti.

Egy középkori tudós szerint a csillagok is csak egy hajszálon kapaszkodnak az égbe.

A 20. század közepéig az óriás mamutfenyő volt a Föld legidősebb élőlénye. De az 1950-es évek derekán a Sierra Neváddal párhuzamosan futó White Mountains háromezer méter magas havasain, nyolcszáz kilométerre innen, a mamutfenyők-nél is öregebb fenyőfákra leltek. Azóta ezek az erős, fagyos szelek viharában, gleccserek közelében, száraz, köves talajon növő öttús, alig tízméteres száalkásfenyők számítanak a Föld eddig ismert legidősebb növényeinek. Közülük is kiemelkedik a négyezer-hatszáz éves Nagy Öreg az úgynevezett *Matuzsálem-ösvényen*. De ezen a vidéken tizenhét négyezer évesnél idősebb fenyőfát is találtak. Itt tengetik életüket, mert a mostoha talajon és a zord klímában megcsavarodva, elszáradva, eltorzulva hevernek, és többségükben csak tíz százalék az élet.

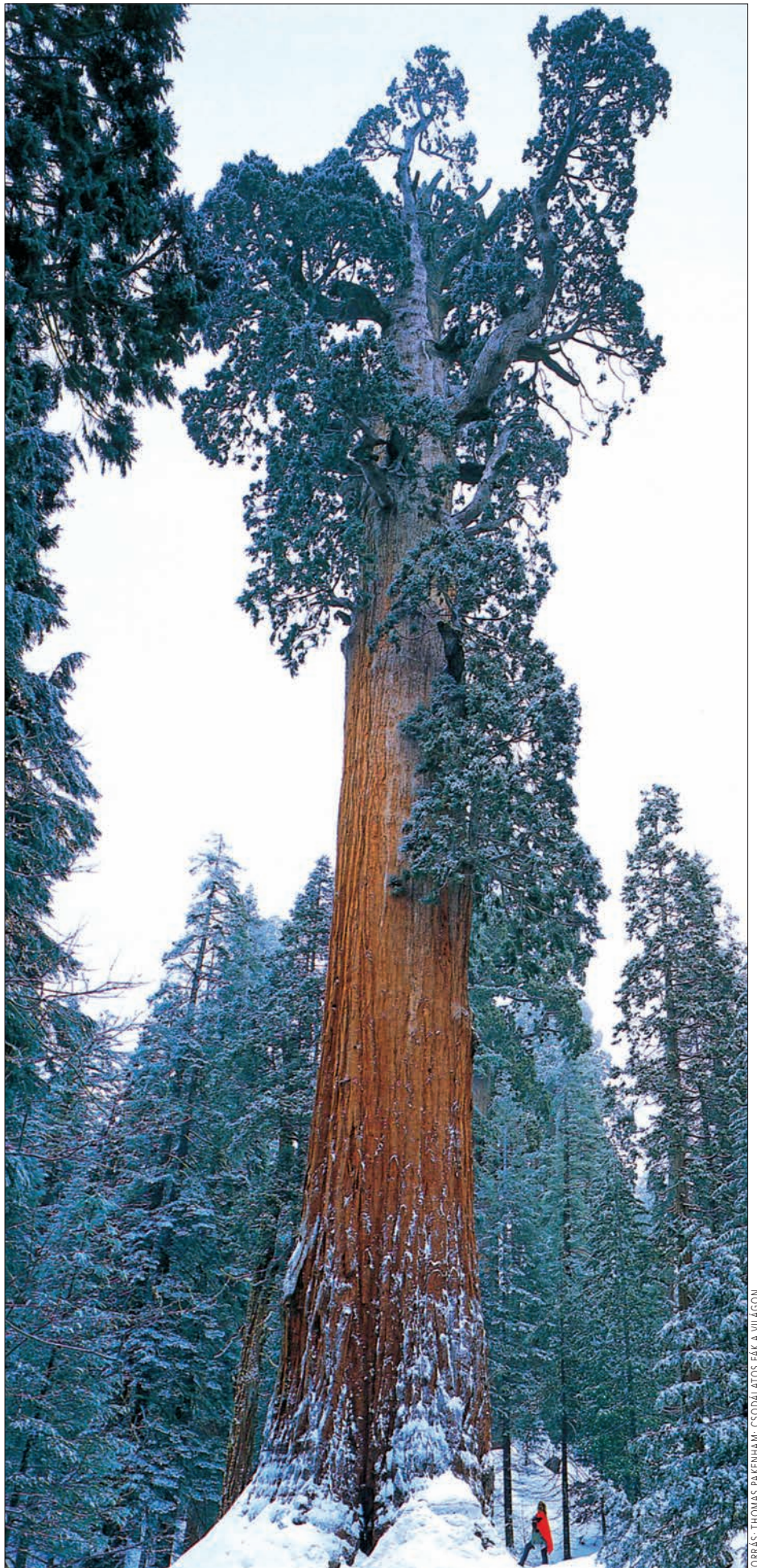
Az öreg óriásfák ritkán dicsekedhetnek Heléna szépségével. És mégis: az ünnepek idején ékszerrel kellene feldíszíteni őket. Ahogy az athéni Akadémosz kertjében egykoron ékszerek függtek a hatalmas platánpéldányok legszebbikén. Ókori szerzőktől tudjuk, hogy Szmirnában (Izmir), Euboia (Évia) szigetén és Auliszban is nevezetes platánpéldányok éltek. Amikor Agamemnón hazatért Trójából, a hálaáldozatot a szent platán alatt mutatta be.

Gyerekkoromban féltem a fáktól, amihez nagyban hozzájárult, hogy a balatoni viharok idején nem egy fába belevágott a villám. S mi tudtuk, mindenhová menekülhetünk, csak a fák menedékét kell elkerülnünk. Az óriásfenyők országában gyűszűnyi félelem sem szorult belém. Sőt egyenesen bebújni szeretnék a törzsükbe, elrejtőzni a világ elől, mint a tisztcskék rejtőztek el a Nagy Emberhegy kabátzsebeiben.

A természet e néma katedrálisai az ember lelkiismeretéig hatolnak. Búcsúzóul szeretném átölelni őket, ha hagynák. Mint Illyés a versében a jól működő tanyasi kályhát.

● KŐ ANDRÁS

Az „ezüstermes” Grand tábarnok 79,8 méter magas, derékbőssége 27,3 méter

FORRÁS: THOMAS PAKENHAM: CSODÁLATOS FÁK A VILÁGON

Tűzriadó

Szokásos napját élte az iroda. Klaviatúrakattogás mindenfelől, telefonok csörgése, ajtónyitás, -csukás, innen-onnan pedig beszéd hangja keveredett a légkondicionáló folyamatos duruzsolásába. Mindenki végezte napi feladatát.

A megszokott, békés rendbe egyszer csak belehasított a tűzriadót jelző csengő hangja. Élesen, bántón, erőszakosan. Egy pillanatra megállt az élet. A munkatársak előtt nem volt ismeretlen a helyzet. Munkavédelmi oktatásokon megtanították nekik,

Így is lett. A dolgozók felkapták táskájukat, és szépen, sorban elindultak a vasajtóval védett lejáró felé. Nem volt kapkodás, nem volt pánik, fegyelmezett sorokba rendeződve, fűrgén gyalogoltak lefelé. S ha valaki esetleg mégsem indult volna el, a többiek nem hagyták ott, szóltak neki, hogy indulás, nincs idő teketóriázni.

Volt, aki bosszankodott, hogy pont a munkája közepén zavarták meg, volt, aki rezignáltan vette tudomásul a helyzetet, ám a többség titokban egy picit örült. Feltételezvéen ugyanis, hogy nem tört ki tűz, hanem ismét csak egy gyakorlatnak a részese, megörültek a kis ajándék pihenőnek, no meg annak, hogy közben megmártózhatnak a friss tavaszi napsütésben. Hiszen az eljárási protokoll szerint az épület elé kivonulva kell megvárniuk a következő intézkedést, vagyis a tűzoltók megérkezését vagy a tűzriadó lefújását. Esetünkben ez utóbbi történt. Nemsokára elhallgattak a szirénák, a biztonságiak visszazárták az automatikusan kinyíló ajtókat, beindították a lifteket, végül leállították az orkánerejű huzatot okozó légszivattyúkat is. Előbb-utóbb mindenki visszatért a helyére, és ott folytatta a munkáját, ahol abba hagyta.

De jó lenne, ha követnénk ezt a magatartást! Éljük a szokványos mindennapi életünket, majd egyszer csak történik valami, megszólal egy hang, egy lelki csengő, amely felráz a fásultságból, belopózik személyes életregényünk poros lapjai közé. Ébresztő! Változni, változtatni kell – szól. Sürgősen, radikálisan, célirányosan. Nincs kibúvó, el kell indulni, abba kell hagyni, amit eddig csináltál. Talán egy ige, egy prédikáció, egy dallam, egy beszélgetés, netán egy találkozás. Végül is mindegy, csak észre kell venni, meg kell hallani, s el kell indulni az úton az új felé. Örömmel, ahogy örök tavaszba, éltető fénybe indul az ember.

Csak a vége ne úgy legyen, mint a tűzriadónál! Nem szabad visszatérni, nem szabad visszaülni a kényelmes, langymeleg „életíróasztal” mögé. Ha elindultunk, menjünk tovább, egyre tovább. Hiszen nem kell félni, hogy magunkra hagynak minket, mint a tömeget az épület előtt. Ha kilépünk, elindulunk, rögvest meglátjuk az útjelzőt, őt, aki vár ránk. Széttárt karjával hívogat, szeretettel vár és fogad. Még akkor is, ha hangja sokkal szelídebb, sokkal csendesebb, mint a sok-sok decibellel lármázó tűzjelző csengőé.

S persze ne feledjük hívni, magunkkal vinni a tétovázókat, bizonytalanokat, az indulni még nem akarókat!

• GYARMATI GÁBOR

s unalomig gyakoroltatták is, mi ilyenkor a teendő. Egy darabig azonban senki nem mozdult, hátha abbamarad a riasztó vijjogás, hátha csak egy elektromos hiba miatt kapcsolt be a rendszer. De nem. Az éles, sivító hang makacsul kitartott. Nem volt hát más lehetőség, szedelőzködni kellett. Az érvényes utasítás szerint ilyenkor mindenkinek mindent abba hagyva, csak a legszükségesebb személyes tárgyakat – pénzt, iratokat, kabátot – magához véve a legrövidebb időn belül el kell hagynia az épületet a tűzbiztos lépcsőházon keresztül.

Bükki legényfogó leves

Hozzávalók

1/2 kg borjúhús	2-3 kisebb burgonya
1/2 kg csirkemell	5-6 nagyobb fej barna csiperke
húsos sertécsont	seller, sellerszöld
1 fej vöröshagyma	só, bors, tárkony
3 gerezd fokhagyma	ízlés szerint
1 nagy szál fehérrépa	1 citrom leve
2 nagy szál sárgarépa	3 dl tejföl
	2 ek. liszt

A legényfogó leves hagyományos raguleves, különlegessége, hogy főtt tojás is kerül bele. A térségben általában a lányos házaknál főzték, és akkor került az asztalra, amikor a házasulandó ifjak csoportja meglátogatta az eladósorban lévő lányokat. A vörös- és lila hagymát apróra vágjuk, és kevés kacsza- vagy libazsíron megdinszteljük. A háromféle húst falatnyi kockákra vágjuk, és a hagymára tesszük kissé pirítani a puhulás sorrendjében (marha, sertés, csirke), kb. fél evőkanál tárkonnal. Hozzáadjuk a megtisztított, kockákra vágott zöldségeket, és ezekkel is pároljuk néhány percig, sózzuk, borsozzuk. A sűrű ragut felengedjük vízzel, és főzzük, míg meg nem puhul minden. Végül pótoljuk a vizet és fűszereket, hozzáadunk friss tárkonyt (kb. fél evőkanállal), és lezárjuk a tűzhelyet. A tűzről levéve egy citrom levét belefacsarjuk a levesbe.

• BUDAY-MALIK ADRIENN

Forrás: Ízlelő (egy)háltáji ízeink. Luther Kiadó, 2013

Javaslat

Ha csupán otthoni fogyasztásra készítjük a levest, akkor a tűzről való levétel előtt kevés liszttel elkevert tejjel (kb. 350 g tejföl szükséges ekkora adaghoz) behabarjuk. Ha nagy mennyiségben főzzük, nem célszerű előre behabarni, a tejjölt és levesbetétként a főtt tojást külön tálaljuk.

Erdei pinty

RAJZ: BUDAI TIBOR

Az erdei pinty a területének különböző pontjain énekel, így őrzi a foglalt területet. Ha készítesz egy vázlatot, és ott pontokkal jelölöd az éneklőhelyeket, majd a pontokat összehúzod, megkapod a pinty által birtokolt territóriumot. Ezt a vázlatot, illetve ha sikerült fotót készítened az éneklő madárról, a képet küldd el szerkesztőségünkbe! Címünk: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

Megfejtések: 1. Kb. 1 millió. 2. Igen, júniusban. 3. Kékestéher alapján fotások.

Egész Európában általánosan elterjedt, hazánkban is gyakori, veréb nagyságú madár. Erdőkben, parkokban, gyümölcsösökben, kiskertekben mindenütt otthon érzi magát. A nászruhas hím nagyon szép madár. Homloka fekete, fejtetője kékesszürke, arca, toroka, begye és melle borvörös, farcsíkja olajzöldes. Ami a faágon éneklő hímen nyomban feltűnik, az a nagy, hófehér vállfolt és alatta egy ugyancsak fehér keresztzalag. A tojó sokkal egyszerűbb színű, összbnyomásként barnásszürke, szárnyán a fehér foltok kisebbek.

A hazai állomány egy része össze Dél-Európába repül, de az áttelelőkhöz minden évben észak felől érkezettek csatlakoznak, és más pintyfélékkel egyes csapatokban a mezőket járják. Különösen kedvelik a napraforgóábrát, ahol az elszórt szemeket keresgélik.

A tavaszi vonulás márciusban zajlik, de az áttelelt hímek különösen a városi parkokban már ekkor megszólalnak. Igazi csattogó énekükben azonban csak áprilistől gyönyörködhetünk. Nagyon jellemző a mindkét ivar által gyakran hallott „pink-pink” is.

A territóriumot - területet - foglalt hímek szigorúan őrzik birodalmukat, és onnan az esetleg odatévedő szomszédot is nyomban elkergetik. Hangos énekükkel tojót csalogatnak magukhoz, és amikor a pár kialakult, rövidesen megkezdődik a fészkek építése. Ezt a munkát egyedül a tojó végzi. Két-nyolc méter magasan lévő vízszintes ágat választ, arra építi, többnyire a törzs közelében, a főleg mohából álló fészket. A moha közé fű- és gyökérszálakat, szőrt és pókhálószöveteket kever, a külsejét zuzmókkal álcázza. A csészébe szőrszálakat és sok pihetollat hord. Az április végén, május elején lerakott öt tojásból egyedül kotlik, míg párja a közelben énekelve biztosít.

A fiókák tizenkét-tizenhárom nap alatt kelnek ki, mindkét szülő eteti őket, a fészket tizenhárom-tizennégy napos korukban hagyják el. Az erdei pinty tápláléka rovarokból és gyommagvakból áll.

Hazánkban védett, természetvédelmi értéke kétszázötvenezer forint.

• SCHMIDT EGON

Kérdések:

1. Hány pár él hazánkban?
2. Vajon költenek a párok másodszor is?
3. Milyen színűek a tojások?

Fogom a kezed

Úr Jézus!

Köszönöm, hogy neked nincs két-féle arcod: egy kedves és egy morgorva. Te mindig ugyanaz vagy: a jó pásztor, aki szeretettel fordul felénk, akire mindig számíthatunk.

► Tereld össze a bárányokat, rakd össze a képet! Ha sikerült, el tudod olvasni, mi jellemzi Jézus szavai szerint az ő „bárányait”.

A helyes megfejtéseket szerkesztőségünk címére beküldők között jutalmat sorsolunk ki. Neved mellett az életkorodat is tüntesd fel!

Kire számíthatok?

„Akkor nem is vagy a barátom!” – kiabálta. – Akkor nem? Hát mikor? Ha mindig az van, amit ő akar? Vagy csak amikor olyan kedve van? Amikor jól jön a segítségem? Vagy ha odaadom a játékaimat? Pedig én továbbra is szívesen lettem volna a barátja. De úgy látszik, félreismertem. Nem volt őszinte a barátsága, ő mindig csak magára gondol, nem számíthatok rá.

Olvasd el János evangéliumából a 10. fejezet 11–15. verseit! Jézus, a jó pásztor szól hozzánk ezekben a mondatokban. Mi vagyunk az ő bárányai. Jól ismer minket. Tudja, mi bánt bennün-

ket, és azt is, ha mi bántunk meg más. Sokat fáradozik azért, hogy nyájában békesség legyen. Bizony, mindannyian okoztunk már csalódást neki, amikor csak magunkra tudtunk gondolni. Mégsem mondja, hogy nem akar többé a barátunk lenni. Akkor sem hagy el, ha mi érezzük magunkat becsapva vagy elhagyatottan. Az életét adta azért, hogy nekünk békességünk legyen.

► Téged milyen kérdés foglalkoztat? Ha megírod, a Töprengő szívesen keresi veled együtt a választ.

Készíts pásztort és bárányt!

A Hammond orgona hangját forgó kerekek gerjesztik. A hangsugárzóban a térhatás céljából forgatják a hangszórókat is!

HAMMOND - HALLELUJA

2016. ÁPRILIS 24.

17.00 ÓRÁTÓL
PESTERZSÉBET,
ADY E. U. 89.

„Ó, mi hű barátunk Jézus,
Hordja bűnünk, bánatunk!”

A 20. század elején Halleluja címmel jelent meg az ébredési közösségek énekeskönyve. A század vége felé úgy tűnt, hogy ez az értékes énekmű eltűnik. Az elmúlt években azonban megjelentették új formában. A 30-as évek közepén Amerikában szabadalmaztatott Hammond orgona kiválóan alkalmas ezeknek a többnyire angolszász eredetű énekeknek a kíséretére. **A Pesterzsébeti Evangélikus Templomban (Budapest, XX. kerület Ady Endre utca 89.)** már 2010. óta tartunk rendszeresen halleluja napokat. **A fent jelzett időben, Cantate vasárnap délután 5 órától várjuk ide a Testvéreket.** Éneket vezetnek: Balogh Tibor, Deák Gabi, Drenyovszky Kinga, Helfrich Eszter Anna, Karsai Ildikó. Hammond orgona: Dr. Márkus János, Gyjs*vdm, Győri Pál gitár, Győri Péter pedal steel gitár, Drenyovszky Péter zongora, Fényes János dob. Szolgál a Pegyhu Band Győri Benjámín vezetésével. Igét hirdet Győri Tamás József ev. lelkész. Szeretettel hívjuk a kedves érdeklődőket az éneklés után a megterített asztalokhoz is.

Érdeklődni: gyjslevelezes@gmail.com Tel: 06 20 824 5855

Bizottsági ülés. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Vallásközi és Dialógus Bizottsága meghívja önt nyílt bizottsági ülésére. Helyszín: a MEÖT székháza (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.), időpont: április 18., hétfő 10 óra. Napjainkban egyre többet halljuk, hogy keresztyén emberként együtt kell élnünk a muszlimokkal, akik más civilizációból érkeztek köztünk. Az együttélés bizonyos esetekben konfliktusokat és számos feszültséget hordoz magában. Gondolkodjunk közösen ebben a témában! Meghívott előadónk: dr. Tüske László professzor, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója; előadásának címe: *Az iszlám modernizmus törekvései.*

Dr. Solt Pál előadása. Budakeszin, a Kálvin teremben (Fő u. 159.) április 21-én, csütörtökön 19 órakor dr. Solt Pál, a Legfelsőbb Bíróság volt elnöke tart előadást *A bíró és a függetlenség* címmel. Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Az előadást a Nemzeti Kulturális Alap és a Budakeszi Református Emléktemplom Alapítvány támogatja, és ingyenes. Adományokat a Protestáns Kör működésének költségeire a helyszínen köszönettel elfogadjunk.

Nyugati egyházkerületi közgyűlés. Tisztelettel és szeretettel hívjuk a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait, valamint minden érdeklődőt a Tab és Környéke Evangélikus Egyházközség gyülekezeti házában (Tab, Kossuth L. u. 57.) április 22-én, pénteken 15 órakor kezdődő gyűlésre.

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége

Asztali beszélgetés az irodalmi múzeumban. Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a Petőfi Irodalmi Múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi u. 16.). Időpontja: április 28. (csütörtök), 18 óra. Disputapartnerek: Forgách András író, forgatókönyvíró, dramaturg, műfordító, egyetemi tanár és Csepregi András evangélikus lelkész, a Magyarországi Evangélikus Egyház Tényfeltáró Bizottságának tagja. Moderátor: Galambos Ádám evangélikus teológus. Téma: *Élő kötet nem marad – Közelmúltunk megértése.* A beszélgetés Forgách András *Élő kötet nem marad* című köteté alapján keresi a válaszokat és további kérdéseket vet fel a közelmúltunkhoz való viszonyban kapcsolatban, mind családi, mind egyházi és társadalmi szinten. Az esemény Facebook-oldala: <https://www.facebook.com/events/1555048938120475/>. A beszélgetés élőben követhető a Pim.hu oldalon is.

Megjelent a Keresztyén Igazság új száma. Az Igehirdetés rovatban Ordass Lajos prédikációja hirdeti húsvét örömhírét. Véghelyi Antal a Luther-konferencián elmondott előadásában rámutat a kereszt vállalásának fontosságára. Ittész János pedig egy titokzatos névsor után nyomoz... Ezután az olvasók egy Dóka Zoltán és Scholz László által írt böjti énekkel ismerkedhetnek meg. Mirák Katalin a közelmúltban ünnepelt Vladár Gábornak állít emléket, aki Ordass vezető- és küzdőtársa volt az egyházban. Ittész Gábor az év elején elhunyt neves egyháztörténészre, Helmut Koesterre emlékezik. A múlt év végén megjelent, *A reformáció kincsei* című munkát mutatja be Fülöp Tamás, a könyv munkatársa. Végül teológiai disputával záródik a szám. Szeretettel ajánljuk folyóiratunkat az olvasók figyelmébe.

Isó Dorottya szerkesztő

A Déli Evangélikus Egyházkerület Közgyűlése április 29-én 10 órai kezdettel ülés tart a Sárszentlőrinci Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében (7047 Sárszentlőrinc, Petőfi S. u. 45.). Erre az alkalomra a közgyűlési tagokat és minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk. Erős vár a mi Istenünk! *Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő, Gáncs Péter püspök*

Hálásan köszönjük, ha adója 1%-ával támogatja a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz) munkáját! Nyári táborokban és évközi találkozókra igyekszünk színesebbé, változatosabbá tenni fogyatékkal élő (mozgássérült és értelmi fogyatékos) testvéreink életét. Adószámunk: 19011352-1-42. Bővebb információt talál honlapunkon: *Mevisz.hu*; e-mail-címünk: *mevisz@mevisz.hu*. Önkénteseink közé várjuk a másoknak segíteni vágyó, lelkes közösséget kereső fiatalokat. Erős vár a mi Istenünk!

Az egyházzenei bizottság pályázata. Az egyházzenei bizottság idén is meghirdeti az egyházzenei tevékenység és az orgonajavítás anyagi támogatását segítő pályázatait. A pályázat részletes kiírása és a pályázati adatlapok az *Egyhazzene.lutheran.hu* honlapon található. Elektronikus hozzáférés hiányában írásban vagy telefonon lehet felvilágosítást és adatlapot kérni az alábbi címen: Kende Gusztáv, 8360 Keszthely, Hévízi út 46., illetve 06-20/770-3741. A pályázatok beadási határideje: május 20., illetve június 30. Késve és hiányosan beadott pályázatokat nem tudunk figyelembe venni.

Asztali beszélgetés a művészetről. Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és a Faur Zsófi Galéria tisztelettel meghívja az *Enfilade – Beszélgetés a művészetről* című disputára. Beszélgetőtársak: Matzon Ákos Munkácsy-díjas festőművész és Galambos Ádám evangélikus teológus. Helyszín: Faur Zsófi Galéria (1114 Budapest, Bartók Béla út 25.); időpont: április 20. (szerda), 18 óra. A disputa Matzon Ákos *Függő játszma* című önálló kiállításának kísérőrendezvénye. A belépés díjtalan!

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékek gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Lévcím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

A tűz lángja

2016. május 13–16.

Éljük meg együtt
pünkösdi ünnepét
családi közösségben
Balatonszárszón!

A hétvége lelki vezetői **Németh Zoltán** lelkész és felesége, **Némethné Tóth Szilvia** lesznek.

A programok között lesz áhítat, istentisztelet, csendséta, népzenei koncert, tánccház, kézműves-foglalkozás, kürtöskalácssütés. Szombat délelőtt felelevenítjük a pünkösdi királyválasztás hagyományát, ennek keretében családi vetélkedőt szervezünk.

Részvételi díjak, jelentkezés az intézmény honlapján:
<http://balatonszarszo.lutheran.hu>

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. Több mint harminc év referenciával. Bede László, telefonszám: 06-30/943-5089.

Evangélikus Élet-előfizetés jelentős kedvezménnyel

Ha megrendeli lapunkat, és hoz magával még egy előfizetőt, akkor mindkettejük előfizetése ajándék hónapokkal hosszabbodik. Negyedéves előfizetéshez egy, fél éveshez két, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék.

Az Evangélikus Életet megrendelheti e-mailben a kiado@lutheran.hu címen és telefonon is: 06-1/317-5478 vagy 06-20/824-5518. Előfizetési díjaink: egy hónapra 1195 Ft; negyedévre 3575 Ft; fél évre 7150 Ft; egy évre 14 300 Ft.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 17.) *Magasztalom minden reggel hűségedet. Mert erős várom vagy, menedékem, mikor bajba jutok.* Zsolt 59,17 (2Kor 1,3; Jn 15,1–8; 1Jn 5,1–4; Zsolt 96) Szoktunk hálát adni? Aki nem figyel a múltjára, nem ad hálát a megtapasztalt kegyelemért, az elveszíti a jövőbe vetett reménységét, mert nincs mibe kapaszkodnia a baj idején. Akiben tudatosul, hogy máskor is volt megmentője, az bizalommal néz az ismeretlen, esetleg fenyegető jövőbe is. Ezért fontos, hogy megköszönjük a megtapasztalt segítséget. Erre nem Istennek van szüksége, hanem nekünk, hogy emlékezésünk és köszönetünk alapján hitünk erősödjön.

Hétfő (április 18.) *Hallottam, hogy egy hatalmas hang megszólal a mennyben: Most jött el az üdvösség, Istenünk ereje és királyi uralma és az ő Krisztusának hatalma.* Jel 12,10 (Dán 2,44a; Róm 1,18–25; 1Kor 1,18–25) A sportolók tudják, különösen a hosszútávfutók és úszók, hogy nem szabad a fáradtságukra, a görcsbe ránduló izmaikra, az egyhangú környezetre figyelni, hanem a végcélt kell látniuk maguk előtt, hogy eredményesen érhessék el. Fejben is fel kell készülni a küzdelemre, nehogy a pillanatnyi akadályokra való figyelem elússzon a győzelemtől. A keresztyén emberek küzdelmére is igaz ez. Isten igéje figyelmeztet: a végső győzelem Istené, ezért országa megvalósul. Mi többször úgy érezzük, hogy inkább a gonoszé a győzelem, és reményünket veszítjük. Mondjuk el tudatosan naponta a *Miatyánk* bennünket is emlékeztető mondatát: „Mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség most és mindörökké.”

Kedd (április 19.) *[Isten] megbékéltetett minket önmagával Krisztus által.* 2Kor 5,18 (Zsolt 100,5; 2Kor 5,11–18; 1Kor 1,26–31) Jó visszagondolnunk a mögöttünk lévő hűsvétra. A visszatérő, megszokott ünneplés tudatosítani akarja, hogy nem mi találjuk meg az utat Istenhez, hanem az ő szeretete készítette el számunkra azt, hogy vele, a Szenttel találkozunk. De ez véletlenül se a tétlenségre indítson, hanem a mi Urunk, Jézus Krisztus követésére, aki előttünk járva mutatja az utat, és igéjével irányítja a mi életünket. Mert csak az a keresztyén, aki követi Jézust.

Szerda (április 20.) *[Az Úr] türelmes hozzátok, mert nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen.* 2Pt 3,9 (Zak 1,3; Jn 8,31–36; 1Kor 2,1–5) Jó látni, hogy Isten nemcsak bennünket keresett meg, hanem az egész világra irányul mentő szeretete. Bennünk ugyanis sokszor ott van az a „reménytelenség”, hogy „kutyából nem lesz szalonna”, ezért abbahagyjuk a lehetetlen helyzetekben való reménykedést, eset-

leg a másokért közbenjáró imádságot is. Nekem sokat segít az a gondolat: ha Isten engem meg tudott keresni és találni szeretetével, akkor másokat biztosan könnyebben meg fog találni. Ezért reménykedem a „hitetlen” hozzátartozóim megtérésében is.

Csütörtök (április 21.) *A mi üdvözítő Istenünk [...] azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére.* 1Tim 2, 3–4 (Ézs 51,4; Róm 8,7–11; 1Kor 2,6–16) Az emberi ész számára felfoghatatlan és érthetetlen kijelentés, mert nem minden ember üdvözül. A Mindenható nem tudja elérni, hogy minden ember üdvözüljön, ha azt ő így akarja? A gondolkodásunk és megértésünk határához érteztünk! Az azonban legyen a számunkra természetes, hogy mi, emberek mindent nem értünk, és nem is érthetünk. Van, amikor meg kell állnom, és tudomásul kell vennem, hogy valami igaz, még akkor is, ha én azt nem értem. De akkor mi ennek a kijelentésnek a jelentősége? Az, hogy mutatja, mi Isten alapállása, szándéka, célja: nem a pusztítás, hanem a mentés. Így Isten lényébe látunk bele, aminek örülünk. Ezért olvashatjuk 1Jn 4,16-ban is: „Isten szeretet.”

Péntek (április 22.) *Nagyok és csodálatosak a te műveid, mindenható Úr Isten!* Jel 15,3 (Ézs 45,12b; Jn 19,1–7; 1Kor 3,1–4) Érdemes és szükséges, hogy időnként elmerüljünk egy pillangó szárnyának vagy egy virág színeinek a szemlélésében. A részletekre sokszor tud a természettudomány pontos adatokat hozni, hogy milyen növényi táplálékból alakult ki például a virág színe. De a végső, nagy kérdéseknél elakad a tudomány. Ki vagy mi szabta meg a természeti törvényt? Honnan van ez az egész anyagi mindenség? A részleteken túl való figyelés juttat el bennünket Istenhez. Jó nekünk, keresztyéneknek tudni: egy szerető Isten kezéből jön ez a világ, és nem a vakvéletlené a végső szó.

Szombat (április 23.) *A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal.* 1Kor 13,4–6 (Péld 10,12; Jel 22,1–5; 1Kor 3,5–8) Az elmúlt napok igéi emlékeztettek bennünket, hogy Isten lényege a szeretet, és szeretetből teremtette a világot. Mai igénk azt is mutatja, hogy Isten a szeretet által tartja fenn ezt a világot. Ha tehát mi Isten akarata szerint akarunk élni, akkor járjunk a szeretet útján. Ez az út a földi boldogságunkhoz is elvezet, mert a közösségi élet, a társadalmi élet alapszabálya a szeretet.

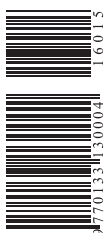
● MISSURA TIBOR

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. Előfizetés: kiado@lutheran.hu.
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), LACKNER NÉ PUSKÁS SÁRA – Gyermekeknek (keszniegyul@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN.
 Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Címlapfotó: KALOCSAI RICHÁRD.

Ára: 450 Ft

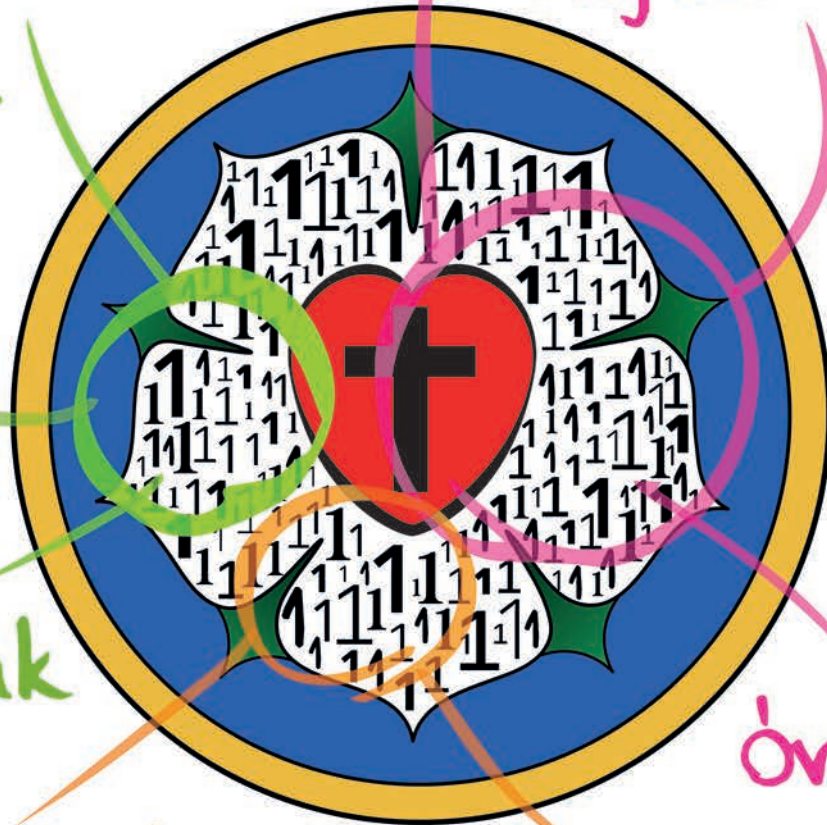
SEGÍTSÉN EGYHÁZI 1%-ÁVAL IS!

rászoruló családok

fogyatékkal
élők

hajléktalanok

idősek

iskolák

óvodák

gyülekezetek/
közösségek

bántalmazott anyák
és gyermekeik

egy százalék
LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

Magyarországi
Evangelikus Egyház

evangelikus.hu

Technikai
szám: 0035

2016. július 7-10.

— Ti vagytok —
a föld sója
KÖZÉP-EURÓPAI KERESZTÉNY TALÁLKOZÓ
— BUDAPEST —

előadás

táncház

fórum

istentisztelet

kórus

koncert

workshop

www.foldsojatalalkozo.hu